

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ
ANTROPOLOGIE

SKAUTSKÝ VŮDCOVSKÝ KURZ JAKO SOUČÁST
ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Bakalářská diplomová práce

Obor studia:
Sociologie - Andragogika

Autor: Anna Macíčková

Vedoucí práce: Mgr. Vít Dočekal, Ph.D.

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma „*Skautské vůdcovské kurzy jako součást zájmového vzdělávání dospělých*“ vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne.

Podpis

Děkuji svému vedoucímu práce Mgr. Vítu Dočekalovi, Ph.D. za jeho vstřícnost a ochotu poradit a vést. Děkuji všem zástupcům skautských vůdcovských kurzů, kteří mi ochotně pomohli s výzkumem mezi jejich absolventy. Také bych chtěla poděkovat svým přátelům, kteří absolvovali pilotní zkoušku mého dotazníku a pomohli mi jej zdokonalit.

Anotace

Jméno a příjmení:	Anna Macíčková
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Obor studia:	Sociologie - Andragogika
Obor obhajoby práce:	Andragogika
Vedoucí práce:	Mgr. Vít Dočekal, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Skautský vůdcovský kurz jako součást zájmového vzdělávání dospělých
Anotace práce:	Tato bakalářská práce si klade za cíl pojmenovat charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých, které jsou naplňovány skautskými vůdcovskými kurzy. V teoretické části popíšu charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých a také systém skautského vzdělávání a vůdcovských kurzů. V empirické části zjišťuji pomocí dotazníkového šetření, které z charakteristik, cílů a funkcí zájmového vzdělávání dospělých, které jsem popsala v teoretické části, se vyskytují na skautských vůdcovských kurzech.
Klíčová slova:	Skauting, vůdcovský kurz, zájmové vzdělávání dospělých, charakteristiky, cíle, funkce
Title of Thesis:	Scout course of leadership as a part of leisure adult education
Annotation:	This bachelor thesis aims to name characteristics, aims and functions of leisure adult education, which we can see in scout course of leadership. In theoretical part of thesis I will describe characteristics, aims and functions of leisure adult education and system of scout education. In empiric part of thesis I determine with survey which characteristics, aims and functions of leisure adult education described in theoretical part occur in scout course of leadership.
Keywords:	Scouting, course of leadership, leisure adult education, characteristics, aims, functions
Názvy příloh vázaných v práci:	Příloha č. 1: Skautský kompetenční model - obsah Příloha č. 2: Dotazník

Počet literatury a zdrojů:	48
Rozsah práce:	75 s. (74 334 znaků s mezerami)

OBSAH

Úvod.....	7
VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	8
1.1 Dospělý a dospělost.....	8
1.2 Vzdělávání dospělých.....	10
2 ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	11
2.1 Volný čas.....	13
2.2 Charakteristiky zájmového vzdělávání dospělých.....	14
2.3 Cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých	20
3 SKAUTING	23
3.1 Základní kameny skautského hnutí	23
3.2 Přehled historie skautingu	25
3.3 Skautské vzdělávání.....	26
3.3.1 Vůdcovská zkouška.....	28
4 EMPIRICKÁ ČÁST	30
4.1 Cíl a výzkumná otázka	32
4.2 Vybraná metodika	32
4.3 Výzkumný vzorek a sběr dat.....	34
4.4 Výsledky dotazníkového šetření.....	34
4.5 Interpretace dat.....	51
4.6 Diskuze.....	55
Závěr.....	57
Literatura a zdroje	58
Seznam obrázků.....	63
Seznam grafů.....	64
Seznam tabulek.....	66
Seznam příloh	67

ÚVOD

Tato bakalářská práce se věnuje tématu zájmového vzdělávání dospělých a skautských vůdcovských kurzů. Rozhodla jsem se pro toto téma, protože je mi blízké, jelikož jsem skautkou od svých 11 let a prošla jsem všemi základními stupni skautského vzdělávání. Proto jsem se rozhodla propojit skauting se zájmovým vzděláváním a popsat znaky zájmové vzdělávání dospělých, které můžeme nalézt na skautských vůdcovských kurzech. Cíl práce jsem formulovala následujícími slovy: popsat charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých, které naplňují skautské vůdcovské kurzy.

Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a empirickou. Teoretická část se zabývá dvěma hlavními tématy – zájmovým vzděláváním dospělých, kde jsou klíčové kapitoly o charakteristikách, funkcích a cílech zájmového vzdělávání dospělých. Hlavním zdrojem informací je Šerák (2009) se svou knihou *Zájmové vzdělávání dospělých*, která komplexně zpracovává toto téma a je hojně citována dalšími autory (Knotová, Bartoňková, Veteška atd..). Skautská část v krátkosti seznamuje se skautskou organizací a dále se zabývá systémem skautského vzdělávání a podrobně vůdcovskou zkouškou.

V empirické části popisuji metodu, kterou jsem využila ke sběru dat – dotazníkové šetření, jeho výsledky a závěry. V této části jsem si položila výzkumnou otázku: Jaké charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání se vyskytují na skautských vůdcovských kurzech? Při psaní této části jsem vycházela z části teoretické, jejíž poznatky jsou klíčové pro operacionalizaci klíčových pojmů. V této kapitole najdeme odpověď na výzkumnou otázku a naplníme cíl práce.

VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Andragogiku bychom neměli považovat jen za součást pedagogiky, filozofie, sociologie nebo filozofie. Vyvinula se hlavně proto, že ve společnosti byla poptávka po nových znalostech a kvalifikacích (Beneš, 2003, s. 43). Andragogika se zaměřuje na učícího se dospělého jako na svůj předmět „na plný úvazek“ – na reálné procesy učení, ne cíle, metody, obsahy i evaluace (tamtéž, s. 49).

Tato kapitola si klade za cíl seznámit čtenáře se základními termíny, které se týkají vzdělávání dospělých a uvést je tak do kontextu tohoto oboru.

1.1 Dospělý a dospělost

V následujících odstavcích si vymezíme termín „dospělý“, jelikož vymezení dospělosti je zásadní pro otázku, zda účastníci skautských vůdcovských kurzů naplňují charakteristiky dospělého člověka a můžeme tedy jejich vzdělávání zařadit do vzdělávání dospělých.

Vymezení a přesné určení dospělosti je nesmírně složitý proces, který se skládá z několika pohledů, ze kterých se můžeme na hranici dosažení dospělosti dívat. „*Dospělý jedinec se začleňuje do pracovního procesu, získává určité společenské postavení, uvědomuje si a přebírá odpovědnost za život svůj i druhých,*“ napsal Hartl v Kompendiu pedagogické psychologie (1999, s. 55). Ale zařazení do pracovního procesu spojené se společenským postavením, a přebírání zodpovědnosti jsou jen dva pohledy, kterými můžeme dospělost jedince definovat.

Hranici dosažení dospělosti můžeme popsat z hlediska formálního, psychologického, biologického či sociálního. Formální dospělost je v České republice ohraničena dosažením 18 let věku jedince a přijetím veškeré právní zodpovědnosti za svou osobu a své jednání (Průcha & Veteška, 2012, s. 79).

Biologicky dospělý člověk je ten, jehož tělesný vývoj skončil, už dále neroste a je schopen plodit a vychovávat další generaci. Psychologickou dospělost můžeme rozpoznat z jednání jedince – člověk dokáže samostatně myslet a jednat, jeho názory a myšlenky vykazují určitou stabilitu, „*umí si svůj život reálně plánovat, je vytrvalý a vědomý si odpovědnosti za své činy*“ (Hartl, 1999, s. 51). Jochmann tvrdí, že k jednoduššímu určení hranic dospělosti musí být relativně dokončený vývoj ve všech třech základních oblastech – sociální, psychické a somatické. Dále se snaží popsat základní rozdíl mezi dospělým a nedospělým jedincem. Výchova dětí spočívá ve vytváření osobnosti, u dospělých jde o dotváření osobnosti a adaptaci na společenské podmínky (Jochmann, 1992, s. 15). Také Palán (2002, s. 9) zastává názor, že jednoznačné vymezení dospělosti je nesmírně složité, protože je tento pojem ovlivňován příliš mnoha proměnnými. Jako důkaz sociální zralosti považuje ekonomickou nezávislost, zmiňuje také zralost citovou, která značí odpoutání se od rodičů. Stejně jako Hartl (viz výše) mluví o schopnosti vychovávat vlastní děti. K těmto základním zralostem přidává i zralost sociologickou a mentální. Sociologickou zralost popisuje jako „*schopnost identifikace a uspokojování individuálních sociálních potřeb*“. Mentální zralost je již definovaná schopnost přijímat zodpovědnost za výkon ve všech svých rolích.

Přesvědčili jsme se, že dospělost je pojem mnohoznačný a obtížně definovatelný, jelikož zahrnuje velké množství kritérií. Stejně jako Palán (2002, s. 9) bych se přiklonila k názoru, že „*dospělý je ten, kdo je vyspělý a zralý sociálně, citově, biologicky, sociologicky a mentálně a absolvoval minimálně základní vzdělání.*“ V empirické části práce si popíšeme charakteristiky dospělého ve skautské organizaci.

1.2 Vzdělávání dospělých

Disciplína vzdělávání dospělých poskytuje základní poznatky pro náš objekt zájmu – zájmové vzdělávání dospělých. Tato kapitola proto vymezí především definice, které nám objasní podstatu tohoto oboru.

Průcha & Veteška (2012, s. 275) definují vzdělávání dospělých v Andragogickém slovníku takto: „*Vzdělávací proces, který zahrnuje veškeré vzdělávací aktivity realizované dospělými jedinci v rámci formálního a neformálního vzdělávání.*“ Organizace UNESCO pojala definici vzdělávání dospělých poněkud obšírněji. Zařadila do ní i učení, které tvoří společně se vzděláváním dospělých základní složku celoživotního učení¹. „*Vzdělávání a učení dospělých zahrnuje nepřetržité činnosti a procesy získávání, uznávání, výměny a přizpůsobování schopností*“ (UNESCO, 2015, s. 6). Oproti tomu Beneš (2003, s. 15) říká, že ve vzdělávání dospělých není zahrnuto veškeré (můžeme chápat celoživotní) učení, ale jen proces plánovitého, systematického, institucionalizovaného organizovaného vzdělávání.

V novém tisíciletí můžeme pozorovat několik druhů, do jakých se vzdělávání dospělých vyvinulo. Dle Jochmanna (1992, s. 20) můžeme andragogické působení rozlišit na čtyři profílance: vzdělávání, edukace, péče a funkcionální působení. Pro naše potřeby můžeme upřesnit, že se tato práce věnuje především profilaci vzdělávání, popř. i edukace. Péči a funkcionální působení ponecháme stranou.

Vzdělávání rozdělujeme např. dle formality na formální, neformální a informální vzdělávání. Formální vzdělávání probíhá v institucích a po jeho dokončení dosáhneme určitého stupně vzdělání. Neformální vzdělávání je bráno jako doplnění formálního a odehrává se mimo formální vzdělávací

¹ Celoživotní učení znamená, že „*všechny možnosti učení (...) jsou chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoliv během života* (Langer, Palán, 2008, s. 101).

instituce. Do této kategorie zařazujeme i zájmové vzdělávání. Posledním typem je vzdělávání informální, které na nás působí nezáměrně. Tady si můžeme představit vliv prostředí či vliv MAS médií (Šerák, 2009, s. 16). Jiné dělení spočívá v rozlišení času, kdy se člověk vzdělává. To znamená, že vzdělávání můžeme dělit na počáteční a další. Počáteční se obsahem překrývá s formálním vzděláváním. Další vzdělávání můžeme zařadit do neformálního. Je to vzdělávání, do kterého člověk nastupuje ve volném čase a po dokončení počátečního vzdělávání. Další vzdělávání zahrnuje zájmové, občanské a další profesní vzdělávání (Knotová, 2006, s. 69). A především zájmové vzdělávání nás bude na následujících stránkách zajímat.

2 ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Práce si klade za cíl popsat charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých, které naplňují skautské vůdcovské kurzy. Proto se tato kapitola řadí mezi zásadní – dává nám odpověď na to, co to je zájmové vzdělávání dospělých, čím se zabývá a jaké má znaky a charakteristiky

Dle různých pohledů na systém vzdělávání zařazujeme zájmové vzdělávání dospělých do vzdělávání neformálního a dalšího, které jsou popsány výše (kapitola 1.2). Jak vypadají konkrétní definice zájmového vzdělávání dospělých? Národní program rozvoje vzdělávání MŠMT z roku 2001 (tzv. Bílá kniha) se na počátku 21. století zabýval situací českého vzdělávání. Mimo jiné si tam můžeme vyhledat informace o zájmovém vzdělávání z obecného a pedagogického pohledu, ale i o zájmovém vzdělávání dospělých.

Zájmové vzdělávání je primárně zaměřeno na smysluplné a efektivní trávení volného času. Mělo by poskytnout zájemcům získat nové znalosti a dovednosti mimo organizovanou školní výuku (MŠMT, 2001, s. 54).

I následující charakteristiky můžeme podle Šeráka použít jak pro zájmové vzdělávání dětí a mládeže, tak pro dospělé. ZV můžeme popsat jako „*souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších systematických, ale i jednorázových činností a aktivit*“ (MŠMT, 2001, s. 54; Šerák, 2009, s. 50). Šerák (2009, s. 50) dále definuje zájmové vzdělávání jako „*souhrn krátkodobých i dlouhodobých forem, které umožňují edukační, tvůrčí i organizační volnočasové aktivity účastníků, směřující k saturaci jejich zájmů.*“ Předpokladem pro úspěšné absolvování volnočasového vzdělávacího procesu je základní suma znalostí oboru, kterého se klient rozhodl zúčastnit.

Od zájmového vzdělávání bychom ještě měli terminologicky odlišit vzdělávání podnikové. Cílem podnikového vzdělávání je „... *doplnit (rozšířit, prohloubit či zvýšit) nebo změnit (rekvalifikovat) kvalifikaci pracovníků*“ (Průcha & Veteška, 2012, s. 204). Na rozdíl od něj je zájmové vzdělávání zaměřeno primárně na saturaci osobních zájmů a potřeb (Šerák, 2009, s. 51). Dále je podnikové vzdělávání zaměřeno na odbornou přípravu pracovníků, která je spojená s výkonem jejich povolání, mohou je poskytovat vzdělávací instituce, profesní sdružení či podniky samotné (Průcha & Veteška, 2012, s. 204). Nejtypičtějším rozpoznávacím znakem zájmového vzdělávání je dobrovolnost, vnitřní motivace účastníka a neformálnost. Posledně jmenované charakteristiky nejsou v podnikovém vzdělávání až tak podstatné. Naopak zájmové vzdělávání může přispět i ke zlepšení kvalifikovanosti pracovníka, avšak neformálně. Za shodné prvky obou typů vzdělávání můžeme považovat rozvoj kompetencí účastníků vzdělávání a lepší uplatnitelnost na trhu práce (tamtéž, s. 280).

Toto bylo uvedení do problematiky zájmového vzdělávání dospělých. Popsali jsme si různé definice tohoto typu vzdělávání a odlišili od něj podnikové vzdělávání.

2.1 Volný čas

Pro vytvoření celkového obrazu o zájmovém vzdělávání bychom si měli definovat pojem „volný čas“. Volný čas patří mezi základní charakteristiky zájmového vzdělávání dospělých (Šerák, 2009, s. 52) a velice úzce vztahuje k empirické části práce vztahující se ke vzdělávání skautských vedoucích. Skaut je volnočasová organizace a všichni dobrovolníci v ní působící se věnují dětem ve svém osobním volném čase.

„Volný čas bývá charakterizován jako optimální sociální prostor pro seberozvoj osobnosti prostřednictvím svobodně volených činností,“ okazuje Knotová (2006, s. 69) na Spoustu a Vážňanského. Šerák (2009, s. 26) cituje Krystoně, který rozpracovává tento pojem více do detailu a popisuje volný čas jako „hodnotu“ ve třech rovinách: hodnotu individuální (jedinec uspokojuje své zájmy, má čas na seberealizaci), sociální (vlastní životní styl člověka, stejně jako také prevence sociálně-patologických jevů) a jako třetí hodnotu edukační (volný čas jako *„prostor pro vzdělávání a celkový rozvoj“*). S předchozími definicemi koresponduje také rozdělení životních činností, které Šerák převzal od Dumazediera (2009, s. 27). Tento autor rozděluje běžné aktivity lidského života na čtyři odvětví – práce, rodinné závazky, sociální závazky a aktivity související se sebeuspokojením a seberealizací. Rodinné a sociální závazky definuje pojmem *„polovolný čas“*. Ve volném čase je člověk orientovaný především na sebe, své potřeby a jejich uspokojování.

Upřesnění volného času je možné také z kvantitativního hlediska. Podobně jako výše si čas rozdělíme tentokrát do tří kategorií – čas pracovní, vázaný (polovolný) a volný. Pracovní čas je naplněn pracovní činností, do vázaného času spadají rodinné a sociální závazky, tedy péče o sebe samého, o děti, o domácnost, čas strávený cestováním do práce, spánkem atp. Volný čas je *„čas, který zůstává člověku po splnění pracovních a mimopracovních povinností,“* (Knotová, 2006, s. 69; Šerák, 2009, s. 28). Čas, který nám zbyde,

můžeme vyplnit činnostmi odpočinkovými, rekreačními nebo zájmovými (Šerák, 2009, s. 28).

Volný čas má určité funkce, jejichž naplnění dosahujeme vybranými volnočasovými aktivitami. Za hlavní funkce považuje Hradečná zábavu, díky které uspokojujeme své potřeby a nenudíme se, odpočinek, který uspokojuje potřeby relaxace psychické i fyzické, slouží k obnově sil a načerpání energie. Poslední funkcí je vlastní rozvoj osobnosti člověka (Šerák, 2009, s. 29).

Šerák (tamtéž) srovnává funkce, které definovala Hradečná s rozsáhlejšími pojetími funkcí volného času od Vážanského, který je formuloval podrobněji. Mezi funkce řadí rekreaci (načerpání sil, osvěžení), kompenzaci (rozptýlení, potěšení), edukaci (potřeba nového poznání, dalšího vzdělávání, výměny rolí), kontemplaci (čas na sebe sama, sebereflexe), komunikaci (potřeba kontaktu, sociálních vztahů, empatie, lásky), integraci (hledání sounáležitosti, emocionální jistoty, rituály, tradice), enkulturaci (fantazie, růst schopností, kreativní rozvoj) a jako poslední participaci (přijetí zodpovědnosti, kooperace, vlastní iniciativa, angažovanost).

Tato kapitola obsahovala definice volného času z pohledu různých autorů, dělení volného času a také funkce volného času a definovali pojem polovolný čas. Pro tuto práci je podstatná informace, že funkcí volného času je mimo jiné i rozvoj osobnosti (Šerák, 2009, s. 29). Rozvojem osobnosti se budeme zabývat i nadále.

2.2 Charakteristiky zájmového vzdělávání dospělých

Pro účely této práce použiji charakteristiky zájmového vzdělávání dospělých od Michala Šeráka (2009), jelikož se tento autor ve svém díle zabývá zájmovým vzděláváním komplexně a jeho definice jsou vhodné pro následující využití teoretických poznatků v empirické části práce. Šerákovy

poznatky jsou doplněny o postřehy jiných autorů zabývajících se touto tematikou.

Podstata zájmového vzdělávání dospělých tkví v několika charakteristických znacích. Mezi tyto znaky patří „*zájem, volný čas, dobrovolnost, svoboda výběru, místní příslušnost, uspokojení potřeb, pestrost obsahu, neutilitárnost, otevřenost, aktivita*“ (Šerák, 2009, s. 52). Většinu těchto znaků můžeme najít i u jiných autorů, kteří se touto problematikou zabývají. I přes zmíněnou podobnost se u několika dalších autorů vyskytují i jiné znaky, kterými můžeme předchozí výčet doplnit. Jde především o strukturovanost obsahu, jasně vymezené cíle vzdělávací akce, zodpovědnost učícího se, rozmanitost cílových skupin, partnerský vztah i utilitárnost (Krystoň & kol., 2011; Knotová, 2006; Kupcová, 2014; Mocker & Spear 1982). Krystoň & kol. (2011, s. 39) považuje za nejtypičtější znaky „*dobrovolný charakter, orientácia na voľný čas, preferencia záujmov, otvorenosť,*“ a tvrdí, že díky těmto základním znakům můžeme bezpečně odlišit zájmové vzdělávání dospělých od jiných druhů vzdělávání.

Zájem, základní charakteristiku zájmového vzdělávání dospělých, můžeme definovat jako „*snahy člověka o rozšíření jeho horizontu ve formě prohloubeného vědění o něčem. Zájem je charakterizován jak kladným citovým hodnocením určité skutečnosti, tak snahou ji poznat a konat činnosti s ní spojené*“ (Kohoutek, 2009). Je to jedna z forem motivů, pro kterou je typické zaměření pozornosti, myšlenek, úmyslů či přání. Definici tohoto pojmu můžeme vymezit i z jiného hlediska, a to zájem jako zaujaté zabývání se něčím, ve smyslu koníčků (Nakonečný, 1996, s. 142). Osobní zájem účastníka zde působí jako vnitřní motivační faktor.

Dalším znakem zájmového vzdělávání dospělých je ***dobrovolnost***. Účastník se může svobodně rozhodnout, jestli vůbec chce do vzdělávacího procesu vstoupit. Pokud se rozhodne kladně, dochází především k účasti na aktivitách rozvíjejících individuální zájmy a záliby účastníka. Kromě rozvoje

osobnosti, znalostí či dovedností dochází díky vzdělávání z vlastní iniciativy účastníka také k růstu jeho atraktivity na trhu práce. Svým rozhodnutím přispívá i ke zvyšování vzdělanostní úrovně ve státě (MŠMT, 2001, s. 83; Kupcová, 2014, s. 28).

Pokud potencionální účastník vzdělávání odpoví kladně na otázku, zda se vůbec chce vzdělávat, hledá, jaký kurz nejlépe odpovídá jeho zájmům. Účastník si může vybrat, jakého kurzu se chce zúčastnit, může participovat na definování cílů vzdělávání a prohlubovat své individuální zájmy dle svých možností (časových, finančních apod.) (Šerák, 2009, s. 52). Mocker a Spear (1982, s. 6) to nazývají jako *zodpovědnost účastníka na rozhodovacím procesu*. „Learners make decisions on what is to be learned, but seek help on the how or means of the learning activity“ (tamtéž). S touto charakteristikou se pojí i charakteristika *svoboda výběru*. Účastník si vybírá konkrétní zaměření vzdělávání, cesty, kterými poznatky bude získávat (Šerák, 2009, s. 53).

Pro zájmové vzdělávání dospělých je důležitá samotná *aktivita účastníků*. Začíná již při aktivním vyhledávání vzdělávacích akcí, do kterých by se účastník mohl zapojit (což se pojí se svobodou výběru definovanou v předchozím odstavci), vyhledávání informací o vybraném poli zájmu (Šerák, 2009, s. 54). Na účastníka v zájmovém vzdělávání není vyvíjen tlak povinností formálního vzdělávání, ale je zaměřen na saturaci vlastních zájmů a potřeb. Toto se přímo spojuje s vnitřní motivací (Kryštoň a kol., 2011, s. 35).

„*Potřebu lze nejjednodušeji charakterizovat jako projev určitého nedostatku něčeho nutného či žádoucího,*“ tvrdí Šerák (2009, s. 48). Rozlišujeme potřeby fyzické, sociální a psychické (tamtéž). Potřeby jednotlivců jsou velice různorodé a individuální, proto je těžké je identifikovat. Veteška (2016, s. 125) cituje Nakonečného, který tvrdí, že z potřeb vycházejí zájmy a jsou součástí motivace jedince. Motivované chování pak směřuje k uspokojení tohoto zájmu, čímž vlastně uspokojuje výchozí potřeby. K uspokojení zájmů

dochází určitou činností a poznáváním. Podle Šeráka dochází k uspokojování potřeb následujícími způsoby – sebevzděláním, ve formální nebo neformální organizaci, která poskytuje vzdělání v oblasti zájmu jedince nebo kombinací obou způsobů (Šerák, 2009, s. 51).

Otevřenost myslí „*otevřenost celého systému pro široké vrstvy obyvatelstva*“, do tohoto typu vzdělávání se může zapojit kdokoliv. To platí i o celé skautské organizaci, když se na oficiálních stránkách píše, že „*skauting je otevřen všem*“ (Skautský program, 2018). Proto se touto charakteristikou již nebudeme dále zabývat v empirické části.

Šerák (2009, s. 54.) dále hovoří o tom, že zájmové vzdělávání by mělo mít *neutilitární² charakter*. Hlavním cílem účastníka by měla být zájmová činnost sama a neměl by kalkulovat, jestli z ní bude mít nějaký užitek. Naopak Knotová (2006, s. 5) tvrdí, že zájmové vzdělávání může být *utilitární*. Argumentuje tím, že znalosti, schopnosti či dovednosti získané při vzdělávání ve volném čase mohou být snadno aplikovány v profesi nebo například v rodině, protože zájmovým vzděláváním můžeme získat kompetence, které neposkytují jiné typy vzdělávání. Ale „*v současné době se (...) zavádějí legislativní opatření k tomu, aby určité druhy neformálního vzdělávání byly uznávány podobně jako výsledky formálního vzdělávání*“ (Průcha, 2014, s. 64). Jinými slovy se formálně usiluje o utilitárnost (alespoň části) zájmového vzdělávání. Jak toto vnímají respondenti?

Neformální charakter v zájmovém vzdělávání znamená, že motivací pro absolvování vzdělávacího procesu není závěrečný certifikát či vysvědčení, ale uspokojení vlastní potřeby v prohloubení poznatků v určité sféře. Po absolvování zájmově vzdělávací akce je častým výstupem osvědčení, které slouží k vlastní motivaci účastníka, nebo k posílení osobní prestiže (tamtéž, s. 53). Jelikož se tento typ vzdělávání odehrává ve volném

² Utilitární – např. profesní využití kompetence získané v zájmovém vzdělávání (Knotová, 2006, s. 5).

čase jedince (viz kapitola 2.1) a jedinec si může zvolit, zda svůj volný čas věnuje právě k sebezdokonalování skrze vzdělávání. Protože je účast dobrovolná, musí jedinec pociťovat silnou vnitřní motivaci, která souvisí s výše zmiňovaným zájmem (Veteška, 2016, s. 129). Úspěch ani neúspěch se neměří a účastník není povinný se jakkoli prokazovat certifikátem či osvědčením, které při zájmovém vzdělávání získal (Šerák, 2009, s. 53).

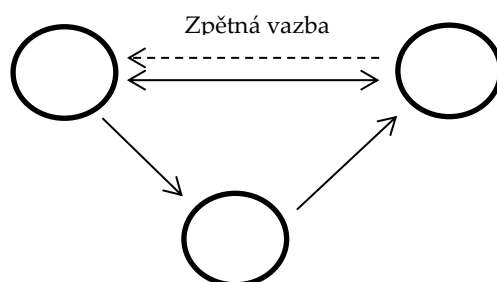
Šerák (2009, s. 53) tvrdí, že v zájmovém vzdělávání není upřesněná základní otázka, tj. které aktivity můžeme zařadit do zájmového vzdělávání dospělých. *Pestrost obsahu* autor rozdělil do následujících kategorií: kulturní a estetická výchova (umění, pochopení hodnota postavení člověka ve světě, utváření vlastního názoru na svět), pohybová a sportovní výchova (zaměření na péči o fyzický stav člověka), cestování a turistika (poznávací činnosti spojené s pohybem a kulturou), zdravotní výchova (rozvíjení zdravotní uvědomělosti, fyzická a duševní hygiena), environmentální výchova (informovanost o vztahu společnost – příroda – člověk, odpovědnost za stav přírody), vědeckotechnické vzdělávání (aktuální vědecké poznatky a trendy, výchova ke kritickému myšlení), jazykové vzdělávání (může být i získání formální kvalifikace), náboženská a duchovní výchova (šíření náboženských myšlenek určité církve, duchovní rozměr člověka) (tamtéž, s. 137 – 182).

K obsahu se vážou i další dvě charakteristiky od Knotové (2006, s. 69). „*Jedná se o strukturovaný vzdělávací proces s předem vymezenými cíli.*“ Cíl vzdělávací akce má být formulován v jasném, konkrétním požadavku, musí být dosažitelný a také vyhodnotitelný. Musí být jasně vyjádřeno, jaký bude výsledek a co budou absolventi akce vědět či umět (Šerák, 2009, s. 65). Tento cíl je skautskými vůdcovskými kurzy naplňován, protože pro uskutečnění vzdělávací akce je stanovení hlavních a vedlejších cílů podmínkou (Doporučená osnova projektu lesní akce, 2017). V tomto dokumentu také

musí organizátoři doložit harmonogram akce a podmínky absolvování kurzu, čímž ukazují strukturu, kterou dosahují cílů.

Dalším charakteristickým rysem zájmového vzdělávání dospělých je *rozmanitost cílových skupin*. Co to znamená? Volnočasové vzdělávací aktivity na sebe poutají pozornost širokých skupin, kterým nabízejí možnost zdokonalit se v odvětvích dle výběru účastníků samotných (Kupcová, 2014, s. 23).

Lektor ve vzdělávání dospělých i účastník vzdělávacího procesu sdílají stejný záměr, a to dosáhnout stanoveného vzdělávacího cíle skrze obsah vzdělávání. Na rozdíl od formálního vzdělávání, *účastník a lektor jsou si rovni*. Tento vztah můžeme vidět v tzv. didaktickém trojúhelníku.

Obrázek č. 1 – Didaktický trojúhelník

Zdroj: Jíra a kol., 2004, s. 70

Trojúhelník má tři vrcholy: lektor (L), účastník (Ú) a obsah vzdělávací akce (O). Všimněme si, že trojúhelník stojí na vrcholu O, a vrcholy L a Ú jsou v jedné rovině. Toto znázorňuje, že lektor a účastníci jsou si rovni. Lektor nemá působit direktivně, i když řídí vyučovací proces. Účastník i lektor jsou ve vzdělávání dobrovolně a toto podporuje jejich partnerství ve vzdělávacím procesu (Jíra a kol., 2004, s. 70).

Místní příslušnost, je znakem, o kterém jsem nikde nenašla podrobnější informace. Proto se jeví jako nedůležitý a nebudu se jím dále zabývat.

V této kapitole jsme si popsali charakteristiky zájmového vzdělávání dospělých. Tyto charakteristiky jsou klíčové pro empirickou část práce, kde

se budeme zabývat zájmem, volným časem, dobrovolností, svobodou výběru, uspokojení potřeb, pestrostí obsahu, ne/utilitárností, aktivitou, zodpovědností učícího se, partnerským vztahem mezi účastníky a lektory a neformálností.

2.3 Cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých

Jestli skautské kurzy naplňují funkce a cíle zájmového vzdělávání dospělých zjistíme, pokud si tyto cíle a funkce vhodně definujeme. Poté je můžeme využít v empirické části práce, kde se jim budeme podrobně věnovat.

Cílem jakéhokoliv učení a vzdělávání je harmonický a všestranný rozvoj osobnosti. Šerák (2009, s. 54) dále rozlišuje také cíle poznávací, dovedností a hodnotové. Zájmové vzdělávání přispívá ke kultivaci osobnosti skrze saturaci osobních zájmů, podporuje seberealizaci dospělého v jeho volném čase, *„dotváří osobnost a její hodnotovou orientaci“* (Průcha & Veteška, 2012, s. 280). Kupcová (2014, s. 26) tvrdí, že cílem je rozvoj vědomostí, schopností a dovedností, které jsou spojené se zájmem účastníka vzdělávání. Do cíle také zahrnuje rozvoj kompetencí v efektivně využitém volném čase.

Vedlejším cílem tohoto typu vzdělávání je také zvyšování kvality života, jehož koncept se zájmovým vzděláváním souvisí. Koncept kvality života *„vychází z předpokladu, že strukturálně nabízené možnosti jednání, jež jednotlivec může, ale nemusí uchopit, zvyšují subjektivní pocit kvality života“* (Bartoňková, 2010, s. 122). Tedy pokud má člověk dostatek možností zvolit si, čím se bude ve svém volném čase zabývat, vnímá svůj život jako kvalitnější.

Kupcová (2014, s. 25) vytvořila přehlednou tabulku, ve které přehledně popsala význam zájmového vzdělávání dospělých pro jednotlivce i pro společnost (Obrázek č. 2), nás zajímá sloupec *„Jednotlivec“*.

JEDNOTLIVEC	SPOLOČNOSŤ
<ul style="list-style-type: none"> • napĺňanie vzdelávacích záujmov, • aktívne využívanie voľného času, • zvyšovanie spôsobilosti v rôznych oblastiach, • sebarealizácia a rozvoj tvorivosti, • zlepšenie kvality života, • pociťovanie väčšej spokojnosti so životom, • pozitívne myslenie – životný optimizmus, • vnútorná harmónia osobnosti, • primeranosť životných postojov, • podpora sociálnej komunikácie, • rozširovanie okruhu známych a priateľov, • zlepšenie zvládania sociálnych rolí a i. 	<ul style="list-style-type: none"> • zvýšenie vzdelanostnej úrovne občanov, • zvýšenie hodnoty vzdelávania v spoločnosti, • rozvoj kultúry (prijímanie, prenos a tvorba kultúrnych hodnôt), • zachovávanie a sprostredkovanie tradícií, • aktivizácia jednotlivca a komunit, • pružnejšia sociálna inklúzia, • zvýšený záujem o spoločenské dianie, • spoločenská angažovanosť, • zvýšenie občianskeho povedomia, • podpora zamestnanosti (zvyšovanie možnosti uplatnenia na trhu práce), • zníženie rizika výskytu sociálno-patologických javov a i.

Obrázek č. 2 – Význam zájmového vzdelávání dospělých

Zdroj: Kupcová, 2014, s. 25

„Zájmové vzdelávání zasahuje svou činností do mnohých oblastí lidského života“ (Šerák, 2009, s. 55). Které ovlivněné oblasti života jsou považované za nejdůležitější, nám říkají funkce zájmového vzdelávání. Následující výčet hlavních funkcí je převzat od Šeráka (2009, s. 55) :

- *světónázorová* – pomáhá jedinci utvářet názor na okolní svět, názor na něj a postavení v tomto světě,
- *všeobecně vzdělávací* – rozšiřování poznatků,
- *sociálně adaptační* – pomáhá přijetí sociálních rolí a jejich výkonu,
- *sociálně integrační a kontrolní* – vytváření a předávání hodnotového systému, který pomáhá integraci jedinců do společnosti,
- *kompenzační* – může kompenzovat nedostatky z předchozí výchovy a vzdělávání, předává účastníkům poznatky z jiných oborů, než ve kterých pracují,

- *popularizační* – šíření poznatků, podněcování k dalšímu vzdělávání,
- *propagandistická* – vzdělávání účastníkovi poskytuje informace o aktuálních problémech a díky tomu si na ně může účastník vytvořit názor
- *kvalifikační* – zájmové vzdělávání obsahuje i znalosti a dovednosti využitelné v práci
- *ekonomická* – nenašla jsem podrobnější popis této funkce, proto se jí nebudeme více zabývat
- *konzervační* – uchovávání hodnot
- *inovační* – zastaralé poznatky jsou nahrazovány aktuálními,
- *relaxační a regenerační* – odpočinkové působení umění, emoce,
- *profylaktická* – efektivní a hodnotné využití volného času, člověk překoná nudu a stereotyp
- *seberealizační* – nalezení sebenaplnění, realizace vlastního potenciálu, uplatnění svých vlastností a možností (Mahdalová, 2015)
- *komunikativní* – poznávají se mezi sebou jedinci se stejnými zájmy, noví přátelé
- *expresivní* – umělecké aktivity, charitativní činnosti, realizace zálib (Veteška, 2016, s. 128).

V této kapitole jsme si popsali cíle vzdělávání a funkce zájmového vzdělávání dospělých. Stejně jako předchozí kapitola, i tato je pro empirickou práci klíčová. Cíle a funkce budu ověřovat dotazníkovým šetřením.

3 SKAUTING

V této práci pojednávám o skautských kurzech a jejich spojení se zájmovým vzděláváním dospělých. V návaznosti na toto bychom si měli ujasnit, na jakých základech skautská organizace stojí, jaké jsou její cíle či systém vzdělávání.

Dle Stanov Junáka je skautská organizace „dobrovolný, nezávislý a nepolitický spolek, jehož posláním a účelem je – v souladu s principy a metodami stanovenými zakladatelem skautského hnutí Robertem Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu A. B. Svojsíkem – podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí“ (Stanovy Junáka, 2014, s. 1). Sám zakladatel skautingu sir Robert Baden-Powell popsal „skautování“ jako „práce a vlastnosti zálesáků, objevitelů a hraničářů. (...) podáváme hochům systém her a cvičení, který hovoří jejich touze a přirozeným náklonnostem a má zároveň veliký význam vychovávací“ (Základy junáctví, 1912, s. 41). Ve Stanovách je dále popsáno poslání organizace. Upřesňuje výše zmíněný rozvoj mladých lidí. Spolek se snaží rozvíjet lidi po stránce duchovní, mravní, intelektuální, tělesné i sociální. Rozvoj těchto schopností pomáhá mladým získat připravenost k plnění povinností k nejvyšší Pravdě a Lásce, ke svým blízkým, ke svému státu, všem lidem i celé přírodě (Stanovy Junáka, 2014, s. 1).

3.1 Základní kameny skautského hnutí

V předchozích odstavcích jsem zmínila poslání skautingu. Ale to není jediný řád, podle kterého skautská organizace pracuje. Skautské hnutí má v základech **tři principy**, které ovlivňují činnost i směřování skautů po celém světě. Prvním principem je povinnost k Bohu, čímž se myslí povinnost hledat v životě duchovní hodnoty, ne jen materiální. Druhý princip je definován jako povinnost vůči ostatním, do které spadá vlastenectví, respektování a usilování o spolupráci mezi národy v zájmu zachování míru. Třetí princip,

povinnost vůči sobě, znamená, že každý člen organizace je zodpovědný za svůj osobní rozvoj (Strategie 22, 2016, s. 3).

Dalším pomyslným základním kamenem skautingu je **skautský zákon**. Tento zákon obsahuje deset bodů, které by skauti měli snažit dodržovat. Dívky a ženy používají znění v ženském rodě.

- 1) *„Skaut je pravdomluvný.*
- 2) *Skaut je věrný a oddaný.*
- 3) *Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.*
- 4) *Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a přítelem každého skauta.*
- 5) *Skaut je zdvořilý.*
- 6) *Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.*
- 7) *Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.*
- 8) *Skaut je veselý myslí.*
- 9) *Skaut je hospodárný.*
- 10) *Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutcích“ (Stanovy Junáka, 2014, s. 2).*

Důležitou součástí skautského života je i složení **skautského slibu**. Člen organizace tím dává najevo souhlas se směřováním hnutí a zavazuje se plnit jeho poslání. Slibuje se slovy: *„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe: sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době, plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské, duší i tělem být připraven (a) pomáhat vlasti i bližním. Dobrovolný dodatek slibu: K tomu mi dopomáhej Bůh (tamtéž, 2014, s. 2).*

Skautská výchovná metoda popisuje základní principy skautského působení na děti a mládež. Vychází již od samotného zakladatele a je prověřena více než sto lety skautského působení. Snaží se vést člověka k osobnímu růstu a je založena na sedmi prvcích: skautský zákon a slib, učení se zkušeností, družinový systém, symbolický rámec, program

osobního růstu, příroda a podpora dospělými (Stanovy Junáka, 2014, s. 2; Voňavková a kol., 2006, s. 14).

Junák – český skaut má své symbol, které jej reprezentují navenek a mají symbolickou úlohu i uvnitř organizace. Základním symbolem je oficiální skautský znak (obrázek č. 3), jako logo používá organizace obrázek č. 4, což je oficiální skautské logo platné od roku 2016³ (Neuheisl, 2016).

Obrázek č. 3 -
Skautský znak

Obrázek č. 4 –
Skautské logo

Zdroj obrázků: Skautský grafický manuál (Dočekal a kol., 2018, s. 7).

3.2 Přehled historie skautingu

„Postoupíme-li v čase na počátek 20. století, objevuje se na scéně skauting“ (Dostál, Janov, Nosek & Šantora, 2012, s. 14). Počátky skautingu vidíme u dvou osobností – Ernesta Thompson Setona, zakladatele amerického hnutí Woodcraft Indians (1902), od kterého se inspiroval sir Robert Baden-Powell, britský generál, při zakládání své organizace. První skautský tábor se konal v roce 1907 na britském ostrově Brownsea a tento rok je považován za počátek skautského hnutí. O rok později sepsal Baden-Powell příručku *Souting for boys*, která se stala celosvětově známou, a díky ní vznikaly skautské oddíly po celém světě (Základní fakta o světovém skautingu, 2003; Dostál, Jano, Nosek & Šantora, 2012, s. 16).

³ Autorem loga je Lumír Kajnar (Dočekal a kol., 2018, s. 93).

Z návštěvy Anglie v roce si český profesor Antonín Svojsík (známý jako Antonín Benjamín Svojsík) přivezl myšlenku o organizaci pro chlapce, kterou viděl v zahraničí a roku 1911 založil první český skautský oddíl. V roce 1912 vydal knihu *Základy junáctví* a téhož roku se uskutečnil první tábor. (Skaut.org, 2003). Se založením skautské organizace pro chlapce se začaly objevovat i dívky, které se inspirovaly Baden-Powellovou knihou, a chtěly se stát skautkami. Baden Powell pověřil svou sestru Agnes založením organizace pro skautky, kterou později převzala jeho manželka Olave (Baden-Powell, 2015, s. 129). V Česku se skautek ujala Popelka Biliánová a Anna Berkovcová (Český skauting, 2003).

V průběhu své existence byl skauting v Česku třikrát zakázán totalitními režimy – poprvé za druhé světové války nacisty, poté obnoven a za komunistů byl zakázán hned v roce 1950, za Pražského jara obnoven a s následující normalizací opět uveden do ilegality. Plného obnovení se Junák dočkal až po sametové revoluci (Kubíková, 2014, s. 58).

Členská základna ve světě od založení hnutí neustále roste a v současnosti dosahuje 50 milionů skautů a skautek po celém světě ve 216 zemích. V České republice se od roku 2006 zvedl počet členů o polovinu a dnes je v 2 147 oddílech přes 60 tisíc členů (Zajímavá fakta a čísla, 2018).

3.3 Skautské vzdělávání

Tato podkapitola se nejtěsněji pojí k tématu práce – k zájmovému vzdělávání dospělých. Je v ní popsán systém vzdělávání vedoucích v Junáku a přiblížena vůdcovská zkouška. Tato problematika je ale komplexně sepsána jen na několika málo místech, takže zdroje se budou opakovat.

Vzdělávání ve skautské organizaci je rozděleno na dvě základní kategorie – vzdělávání kvalifikační a vzdělávání nekvalifikační. Kvalifikační vzdělání potřebují dobrovolníci, kteří se zabývají prací s dětmi a mládeží.

Získání kvalifikace v kvalifikačním vzdělávání opravňuje držitele k vykonávání určité funkce či funkcí v rámci organizace. Nejdůležitější součástí kvalifikačního vzdělávání jsou čekatelské a vůdcovské kurzy. Dále procházejí tímto typem vzdělávání ti, kteří se sami zabývají vzděláváním vedoucích. Pro ně jsou připraveny odborné činovnícké kvalifikace a instruktorské kvalifikace. Střediskové minimum je potřebné k vedení střediska, okresu či kraje. Posledními funkcemi, které vyžadují kvalifikaci, jsou posty v organizačním a hospodářském zázemí organizace. Pro jejich vykonávání je potřebná organizační a hospodářská zkouška, tzv. manažerská kvalifikace (Vzdělávací systém, 2014).

Nekvalifikační neboli další vzdělávání ve skautské organizaci si účastník vybírá podle svého zájmu a osobních potřeb. V tomto typu vzdělávání jsou zahrnuty akce „od lesních kurzů, přes celostátní vzdělávací akce, až k e-learningovým kurzům“ (Čakloš, Holobrádek, Peroutka, Prikner & Tichavová, 2017, s. 3). Spadají zde i kurzy, se kterými se člen organizace setkává nejdříve – rádcovské kurzy, dále například vzdělávací semináře s různým zaměřením (lanové, záchranářské) či výměny zkušeností (Růžičková, 2014).

V této práci se zaměřujeme na vedoucího oddílu a jeho kvalifikaci. Jakými kurzy musí projít, aby získal zmíněnou kvalifikaci? Nepovinný je rádcovský kurz, kterým skaut (ka) prochází v období kolem 14. a 15. roku. Kurz je zaměřen na získání znalostí, dovedností a schopností pro vedení skupinky mladších dětí, inspiraci a motivaci (Rádcovský kurz, 2014). Další, již povinnou podmínkou získání vůdcovské kvalifikace, je složení čekatelské zkoušky. Tato zkouška je nezbytná pro téměř všechny další kvalifikační stupně. Je možné ji složit „na čekatelském lesním kurzu (skládá se zpravidla ze dvou víkendů a desetidenního letního tábora), na čekatelském kurzu (běžně se koná v několika víkendech), individuálně (...) – v tomto případě se uchazeč účastní jednorázové zkoušky“ (Čekatelská zkouška, 2014). Podmínkou složení je věk

minimálně 15 let. Zkouška obsahuje „42 povinně ověřovaných kompetencí a jedné podmínky (...). Touto podmínkou je realizace vícedenní akce pod dohledem vůdce“ (tamtéž). Po složení se může čekatel⁴ spoluúčastnit vedení oddílu či vést jednorázovou akci (tamtéž). Následuje absolvování zdravotnického kurzu, který je nezbytnou podmínkou pro složení vůdcovské zkoušky. Kurz může být akreditován MŠMT jako „Zdravotník zotavovacích akcí“ (ZZA). Za této podmínky je platný po celém území republiky. Pokud není akreditovaný, je platný jen v Junáku (Zdravotnický kurz, 2014). Po získání předchozích kvalifikací je před budoucím vedoucím oddílu poslední zkouška – vůdcovská.

3.3.1 Vůdcovská zkouška

Stejně jako čekatelská zkouška se dá i vůdcovská zkouška složit na vůdcovském lesním kurzu, vůdcovském kurzu a individuálně. Individuální zkouška je zakončením samostudia a je nejvhodnějším řešením především pro starší a pracující členy, kteří nemají dostatečnou časovou kapacitu pro účast na víkendovém či lesním kurzu. Absolventy individuální zkoušky se v práci nezabývám, protože nedošlo k účasti na kurzu. Na víkendovém kurzu dochází k předávání kompetencí, inspirace a navázání nových kontaktů. Lení kurz je složen z několika víkendů a alespoň týdenního letního tábora. Zde je prostor pro učení, praktické ukázky, „pro setkávání s osobnostmi, dlouhé rozhovory a tříbení názorů, inspirující a zážitkové programy, (...) prostor k navazování celoživotních přátelství a k velkému vzájemnému obohacování“ (Čakloš, Holobrádek, Peroutka, Prikner & Tichavová, 2017, s. 5).

Podmínkou složení zkoušky je věk minimálně 18 let, složená čekatelská zkouška, zdravotnická kvalifikace (viz předchozí podkapitola), praxe 1 rok ve vedení oddílu, souhlas vedoucího střediska a vedoucího

⁴Absolvent čekatelské zkoušky.

oddílu, lékařské potvrzení o zdravotní způsobilosti pro práci s dětmi a čestné prohlášení o bezúhonnosti (Vůdčovská zkouška, 2014).

Zkouška je rozdělena do pěti oblastí, ve kterých je ověřováno 61 povinných kompetencí a volitelné kompetence, které se vybírají z dalších 166 kompetencí. Oblasti vůdčovské zkoušky jsou osobnost, organizátor, vůdce, vychovatel a program (Neuwirthová, 2017, s. 6). Zmíněné kompetence spadají do rozličných oblastí – pedagogiky, hospodaření, vedení lidí, psychologie, skautské metodiky, organizace, bezpečnosti či práva a dalších (Vůdčovská zkouška, 2014). V Řádu pro vzdělávání činovnic a činovníků⁵ (2017, příloha A) je vypracován kompetenční model absolventa vůdčovské zkoušky. Tento kompetenční model je k dispozici v přílohách práce – příloha č. 1. Účastník po absolvování získá dekret opravňující ho k činnosti na pozici vůdce oddílu (Vůdčovská zkouška (kurz), 2014).

Tato kapitola popisovala skauting, jeho základy a zakladatele, systém skautského vzdělávání a vůdčovskou zkoušku. S těmito informacemi budeme srovnávat získaná data empirického výzkumu a popisovat charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých, které naplňují skautské vůdčovské kurzy.

⁵ Činovníci – mají 18+ let a zastávají ve středisku nějakou funkci (Skautské pojmy).

4 EMPIRICKÁ ČÁST

Cílem práce je zjistit, jaké charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých naplňují skautské vůdcovské kurzy. V předchozí části práce jsem uvedla teoretický základ zájmového vzdělávání dospělých, ze kterého vychází následující empirická část. V následujících kapitolách popisuji postup kvantitativního výzkumu, jehož prostřednictvím odpovídám na výzkumnou otázku a ověřuji, zda jsou skautské vůdcovské kurzy legitimní součástí zájmového vzdělávání dospělých.

Charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých jsou ověřovány otázkami v dotazníku. Lepšímu zorientování pomůže tabulka níže, která obsahuje názvy ověřovaných položek a otázky, kterými jsou dané položky ověřovány.

Tabulka č. 1 – Charakteristiky zájmového vzdělávání (kap. 2.2):

Charakteristika	Otázka
Zájem	3.
Volný čas	1.
Dobrovolnost	3.
Svoboda výběru	4.
Uspokojení potřeb	5., 19., 23
Pestrost obsahu	11., 12., 13., 14., 15., 16.
Ne/utilitárnost	22.
Aktivita	8., 9., 10.
Zodpovědnost učícího se	4.
Partnerský vztah	26., 27.
Neformálnost	25.

Tabulka č. 2 – Cíle zájmového vzdělávání dospělých (kap. 2.3):

Cíl	Otázka
Harmonický a všestranný rozvoj člověka	12., 16., 17.
Poznávací	23., 19., 20., 21.
Dovednostní	8., 9., 10.
Hodnotový	16., 28., 29.
Seberealizace	7., 5.
Dotváření hodnotových orientací	16.
Rozvoj vědomostí, schopností a dovedností spojených se zájmem účastníka	19., 20., 21., 23.
Podpora sociální komunikace	17., 30.
Zlepšení zvládání sociálních rolí	6.

Tabulka č. 3 – Funkce zájmového vzdělávání dospělých (kap. 2.3)

Funkce	Stránka
Světónázorová	24.
Všeobecně vzdělávací	19.
Sociálně adaptační	17.
Sociálně integrační a kontrolní	28., 29.
Kompenzační	20.
Popularizační	20., 21.
Propagandistická	21.
Kvalifikační	19.
Konzervační	28., 29.
Inovační	21.
Relaxační	18.
Profylaktická	2.

Seberealizační	7.
Komunikativní	30.
Expresivní	7.

Zdroj tabulek: vlastní, terminologie z kapitol 2.2 a 2.3

4.1 Cíl a výzkumná otázka

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, jaké charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání naplňují skautské vůdcovské kurzy. Z tohoto cíle jsem vytvořila výzkumnou otázku, díky které můžeme cíl naplnit.

Hlavní výzkumnou otázku jsem formulovala následujícím způsobem: *Jaké charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání se vyskytují na skautských vůdcovských kurzech?* K upřesnění výzkumné otázky mohu doplnit, že výskyt charakteristik, cílů a funkcí zájmového vzdělávání dospělých bude potvrzen v případě, bude-li v jednotlivých odpovědích součet relativních četností „Ano“ a „Spíše ano“ dosahovat 50% a výše.

4.2 Vybraná metodika

Jaké charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání naplňují skautské vůdcovské kurzy, jsem se rozhodla ověřit kvantitativním dotazníkovým šetřením.

„Kvantitativní znamená, že šetření je navrženo tak, aby přineslo numerická data měřením proměnných“ (Punch, 2008, s. 13). Chrástka a Kočvarová (2015, s. 41) citují Ševce, který popisuje základní strukturu dotazníku složenou ze tří částí – na začátku je úvodní část, ve které výzkumník popisuje respondentům účel výzkumu a požadavky na vyplnění. Druhá část obsahuje jednotlivé položky, kterými zkoumáme cíl, a v poslední části jsou obsaženy demografické údaje o respondentech (pokud jsou nutné).

Doručení dotazníku respondentům jsem zvolila online formou skrze Google Forms. Elektronický způsob patří k základním metodám sběru dat při použití dotazníků a umožňuje sběr velkého množství dat. Nevýhodou zvláště elektronického dotazníku je vysoká míra nezodpovězených otázek a nevrácených vyplněných dotazníků a také povrchní povaha odpovědí v dotazníku (Giddens, 2013, s. 63 a 66). Průcha (2014, s. 115) uvádí, že návratnost rozesílaných dotazníků často odpovídá jedné třetině oslovených, ale často bývá i nižší. Dále se Průcha (2014, s. 116) vyjadřuje přímo i k elektronickému dotazníku, u kterého bývá podle něj velice nízká návratnost – 10% i méně.

Otázky dotazníku jsem vytvářela na základě shromážděných charakteristik, cílů a funkcí zájmového vzdělávání dospělých (viz kapitoly 2.2 a 2.3). Dotazník se skládá dohromady z 32 otázek, které jsou rozděleny do pěti sekcí: Vůdcovský kurz, Aktivity, Vzdělávání a Informace.

Na otázky se odpovídá v uzavřených odpovědích pomocí standardizovaného škálového systému odpovědí v rozsahu „Ano“, „Spíše ano“, „Spíše ne“ a „Ne“ (Punch, 2008, s. 73). Pouze na otázky „*Měl/a jsi možnost podílet se na tvorbě programu (např. fitkou⁶)?*“, „*Využil/a jsi této příležitosti?*“ a „*Poznal/a jsi na kurzu nové přátele?*“ jsem použila odpověď dichotomickou (ano/ne). Uvědomuji si, že dle Giddense (2013, s. 63) tyto typy odpovědí neumožňují respondentům vyjádřit jemné rozdíly v názorech a výrazech a mohou být zavádějící. Naopak tento typ odpovědí lze snadno sčítat a porovnávat, což je pro mou práci klíčové.

Pilotní verzi dotazníku jsem poslala třem známým, kteří mají se skautskými vůdcovskými kurzy zkušenosti jak ze strany účastníků, tak i popřípadě ze strany instruktorů. Díky jejich připomínkám a radám jsem dotazník sestavila, jak nejlépe jsem dokázala.

⁶ Fitka je drobná fyzická aktivita nebo hra (Tlapová, 2016).

4.3 Výzkumný vzorek a sběr dat

Výzkumný vzorek se skládá z absolventů vůdcovských kurzů z let 2016 a 2017. Poslední dva ročníky jsem vybrala z důvodu aktuálnosti získaných dat. Oslovila jsem celkem 25 kurzů z České republiky. Dva kurzy jsem musela odstranit ze vzorku z toho důvodu, že v uvedených letech se kurz nekonal. Ze zbylých 23 kurzů mi odpovědělo 13 jejich zástupců. Všechny tyto kurzy odpověděly kladně a souhlasily, že dotazník svým absolventům rozešlou. Nakonec účastníky oslovili zástupci z 11 kurzů. Jedná se tedy celkem o 17 vzdělávacích akcí⁷ pořádaných v průběhu uvedených let. Tímto způsobem bylo osloveno 369 respondentů. Jelikož jsem se v uvedenou dobu také účastnila skautského vůdcovského kurzu, tak jsem z počtu respondentů odečetla sebe. Z uvedeného počtu respondentů odpovědělo 111. Jedná se tedy o 30,1% návratnost, což je návratnost větší, než očekává u online dotazníku Průcha (2014, s. 116), kterého jsem zmiňovala v předchozí podkapitole.

4.4 Výsledky dotazníkového šetření

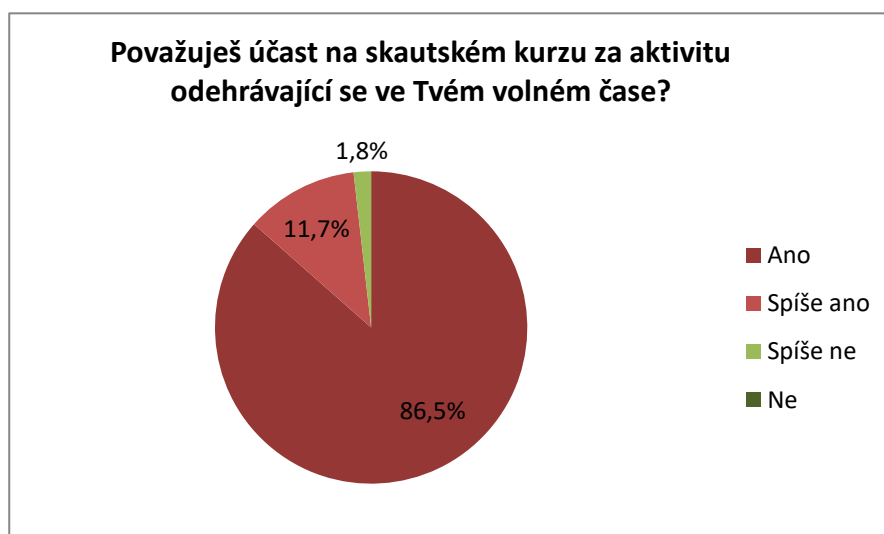
V této kapitole se budeme zabývat jednotlivými otázkami a jejich výsledky. Zjistíme, které charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých skautské vůdcovské kurzy naplňují a které nenaplňují a tím si odpovíme na výzkumnou otázku.

Sekce „Vůdcovský kurz“

⁷ Některé kurzy se konají každý rok, jiné v odstupu několika let.

1. Považuješ účast na skautském kurzu za aktivitu odehrávající se ve Tvém volném čase?

První z otázek v dotazníku se ptá na základní ukazatel zájmového vzdělávání dospělých – volný čas. Graf ukazuje, že 98,2% respondentů (96 osob) odpovědělo „Ano“ nebo „Spíše ano“, což znamená, valná většina účastníků kurzů považuje skautský kurz za aktivitu odehrávající se ve volném čase.

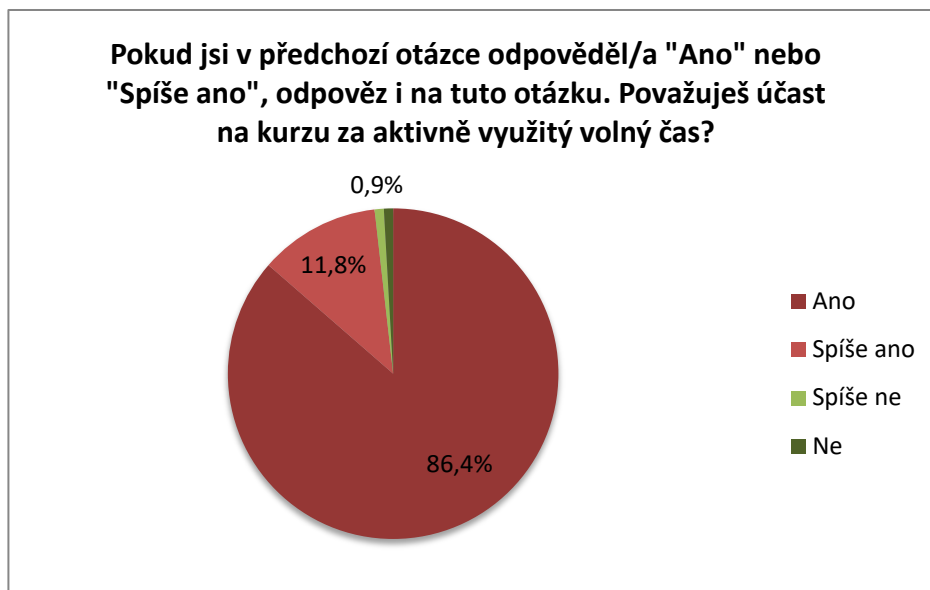

Graf č. 1

2. Pokud jsi v předchozí otázce odpověděl/a "Ano" nebo "Spíše ano", odpověz i na tuto otázku. Považuješ účast na kurzu za aktivně využitý volný čas?

Druhá otázka zkoumá profylaktickou funkci zájmového vzdělávání dospělých. Zabývá se tedy tím, zda účastníci vzdělávání považují svůj volný čas strávený vzděláváním za efektivně využitý. Tato otázka je podmíněna odpovědí „Ano“ či „Spíše ano“ v předchozí otázce.

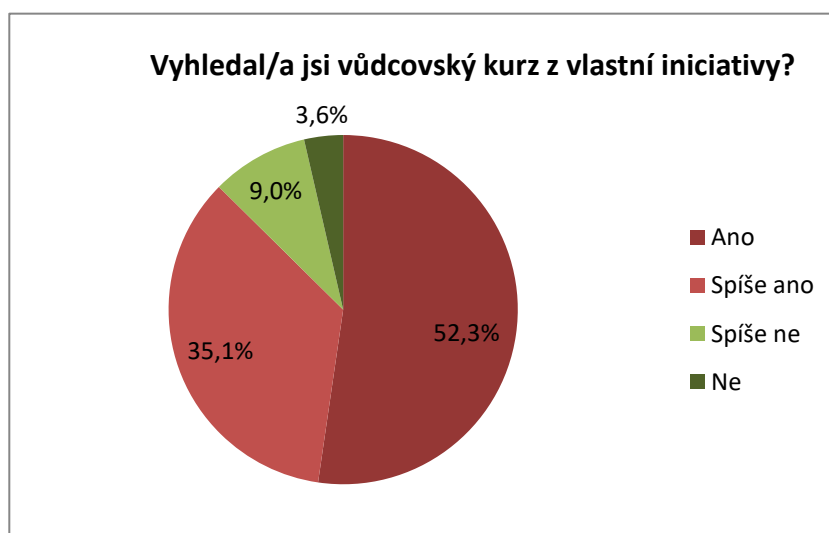
V grafu vidíme, že odpověď „Ano“ a „Spíše ano“ zvolilo 108 respondentů, což činí 98,2%. Funkce profylaktická je tedy potvrzena.

Graf č. 2

3. Vyhledal/a jsi vůdcovský kurz z vlastní iniciativy?

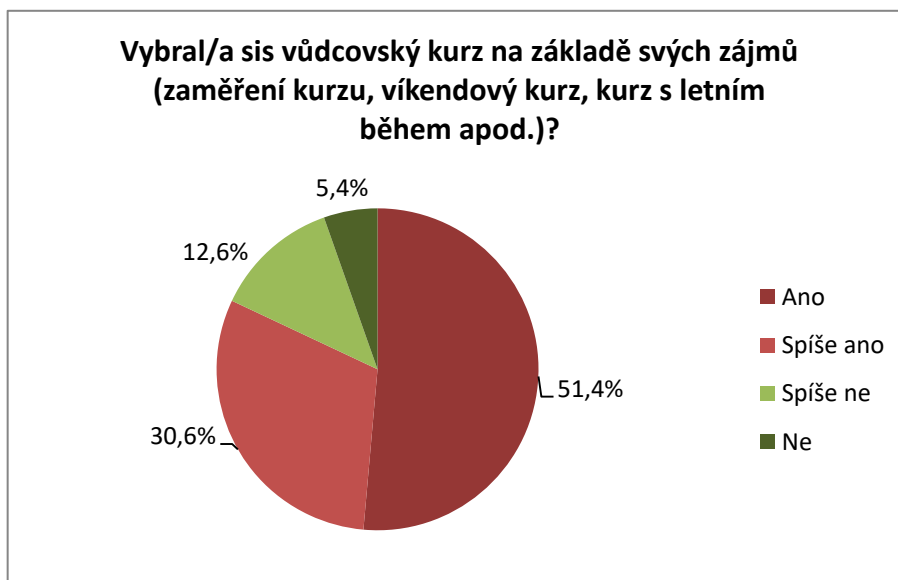
Tato otázka je směřována k charakteristice zájmu a dobrovolnosti. Můžeme se přesvědčit, že 97 respondentů (87,4%) odpovědělo „Ano“ či „Spíše ano“ a potvrdilo tak výskyt těchto charakteristik na skautských kurzech.

Graf č. 3

4. Vybral/a sis vůdcovský kurz na základě svých zájmů (zaměření kurzu, víkendový kurz, kurz s letním během apod.)?

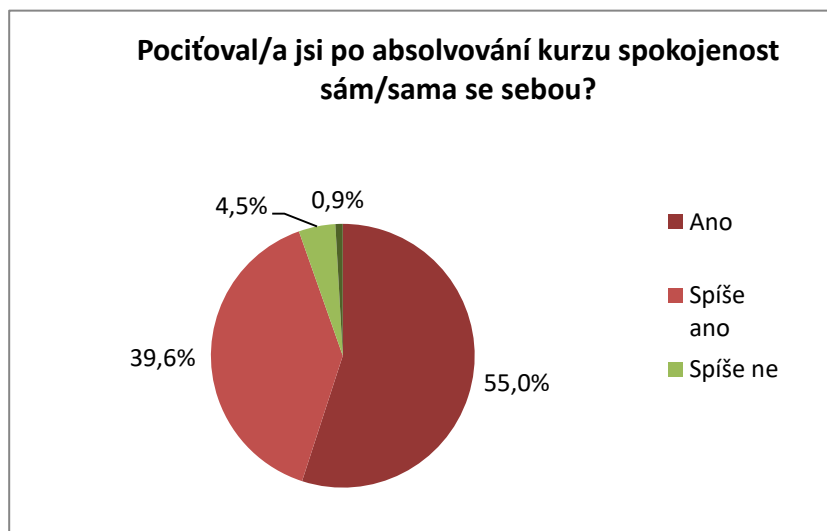
Toto je otázka ověřující svobodu výběru a zodpovědnost učícího se. 82% respondentů odpovědělo „Ano“ a „Spíše ano“. To znamená, že kladně odpovědělo 91 osob.

Graf č. 4

5. Pociťoval/a jsi po absolvování kurzu spokojenost sám/sama se sebou?

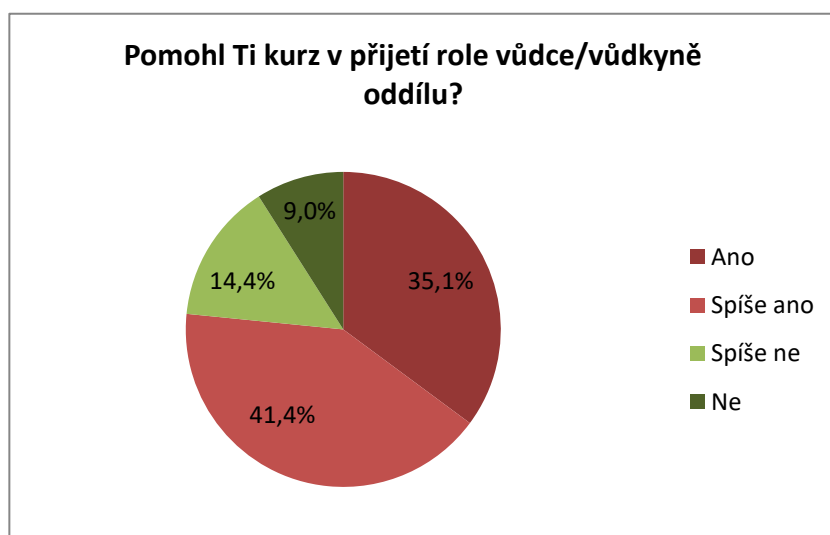
Součástí sebenaplnění či realizace zálib (funkce seberealizační a expresivní) je vlastní uspokojení (kap. 2.3). Prožívalo jej 105 respondentů (94,6%), zbylých 6 (5,1%) uspokojení nepociťovalo.

Graf č. 5

6. Pomohl Ti kurz v přijetí role vůdce/vůdkyně oddílu?

Cílem zájmového vzdělávání dospělých by mělo být i zlepšení zvládání sociálních rolí, v tomto případě se jedná o roli vedoucí/ho skautského oddílu. 76,45% respondentů odpovídá kladně, ale u této otázky je oproti předchozím větší procento nesouhlasných odpovědí, přesně 23,4%.

Graf č. 6

7. Podpořil Tě kurz v Tvé vlastní seberealizaci ve skautské organizaci?

Seberealizaci podpořil kurz u 88 respondentů (79,2%). Tento efekt nenastal u 23 respondentů (20,7%).

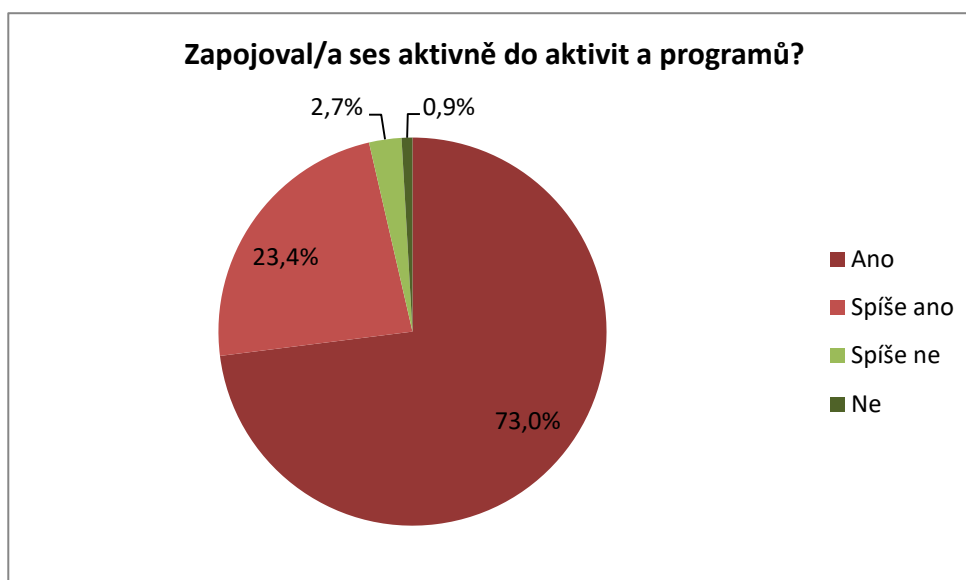

Graf č. 7

Sekce „Aktivity“

8. Zapojoval/a ses aktivně do aktivit a programů?

Vlastní aktivní zapojování v programech na kurzu potvrdilo 107 respondentů, tj. 96,4%. Nesouhlasila jen malá část oslovených – 4 lidé, tj. 3,6%.

Graf č. 8

9. Měl/a jsi možnost podílet se na tvorbě programu (např. fitkou)?

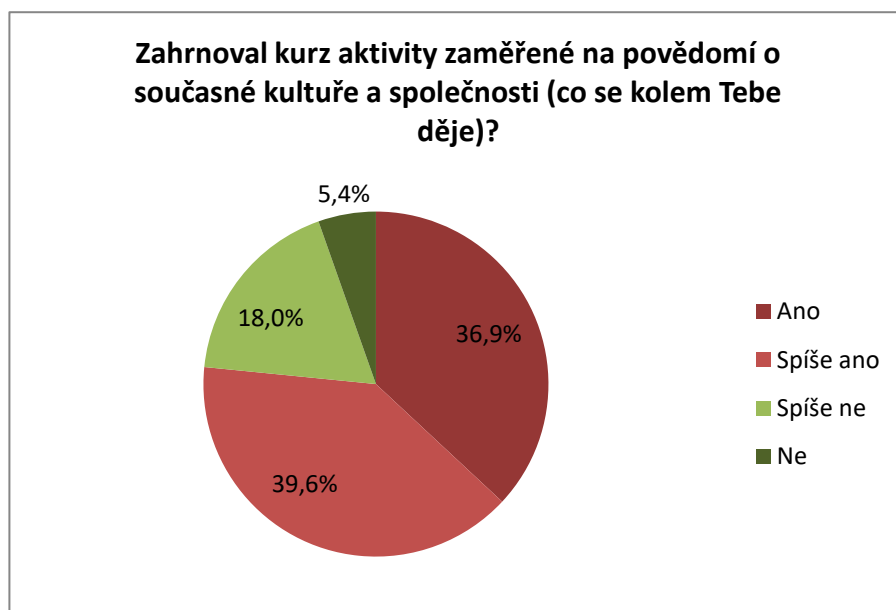
Možnost podílení na realizaci programu dostalo 55% respondentů (61 osob), naopak 45% respondentů (50 osob) tuto možnost nedostalo. Záporné hodnoty jsou vysoké a o výskytu tohoto jevu v realitě bychom mohli diskutovat, nicméně splňuje hranici 50%, takže tento jev splňuje podmínky.

10. Využil/a jsi této příležitosti?

Otázka navazuje na předchozí, ale byla povinná pro všechny. „Ano“ odpovědělo 51 respondentů (45,9%) a „Ne“ 60 (54,1%). Pokud předpokládáme, že 45% respondentů, kteří možnost podílet se na programu nedostali, zde odpovědělo „Ne“, získáme 9,1% respondentů, kteří tuto možnost dostali, ale nevyužili jí.

11. Zahrnoval kurz aktivity zaměřené na povědomí o současné kultuře a společnosti (co se kolem Tebe děje)?

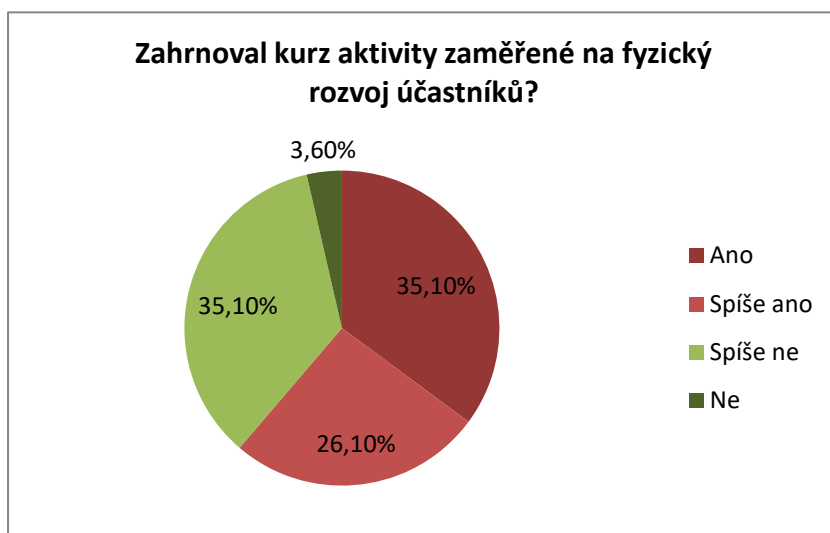
Kulturní a estetické vzdělávání bylo zahrnuto na kurzech u 85 respondentů (76,5%). Tento typ vzdělávání nepotvrdilo 26 respondentů (23,4%)

Graf č. 9

12. Zahrnoval kurz aktivity zaměřené na fyzický rozvoj účastníků?

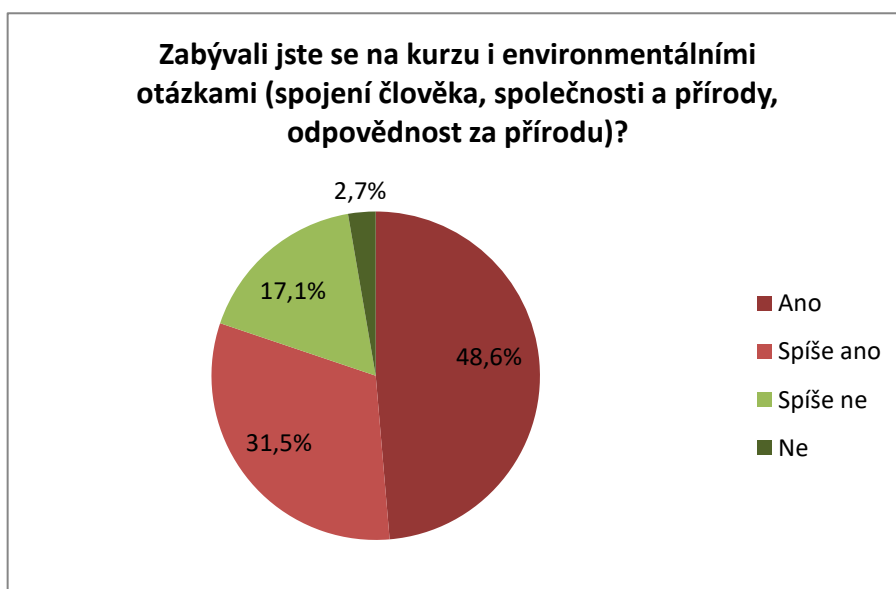
Pohybové a sportovní aktivity na kurzech potvrdilo 65 respondentů, což tvoří 61,2%. 44 respondentů (38,7%) odpovědělo záporně.

Graf č. 10

13. Zabývali jste se na kurzu i environmentálními otázkami (spojení člověka, společnosti a přírody, odpovědnost za přírodu)?

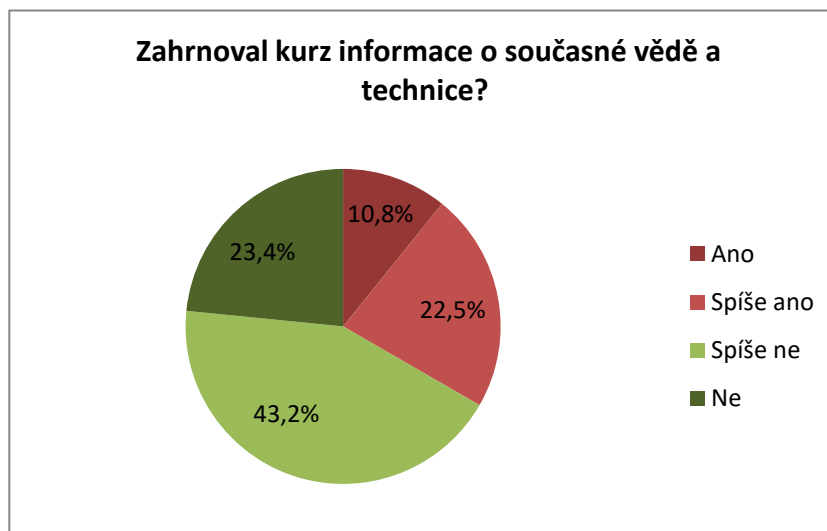
Environmentální vzdělávání na kurzech potvrdilo 89 respondentů (80,2%). 22 respondentů (19,8%) odpovědělo záporně.

Graf č. 11

14. Zahrnoval kurz informace o současné vědě a technice?

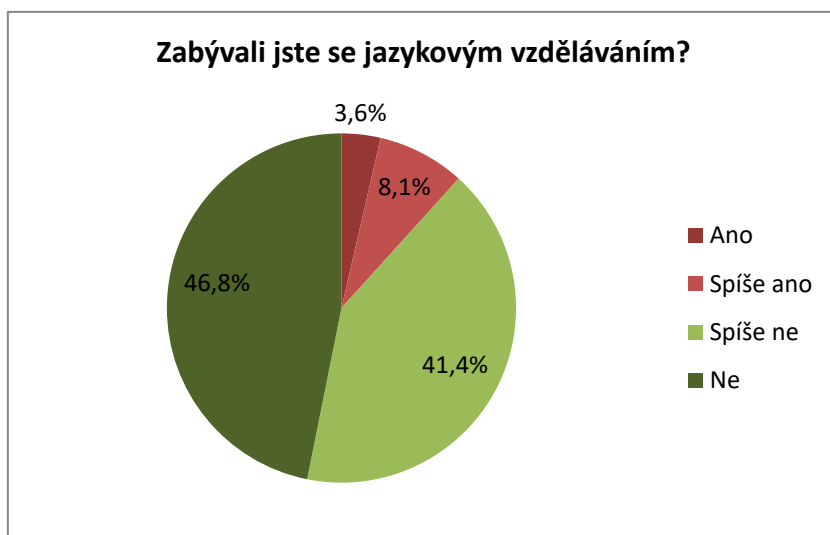
Vědecko-technické poznatky se na kurzu dozvědělo pouze 37 respondentů (33,3%). Většina, což je 74 respondentů (66,6% celku) se o těchto tématech na kurzech nebavili.

Graf č. 12

15. Zabývali jste se jazykovým vzděláváním?

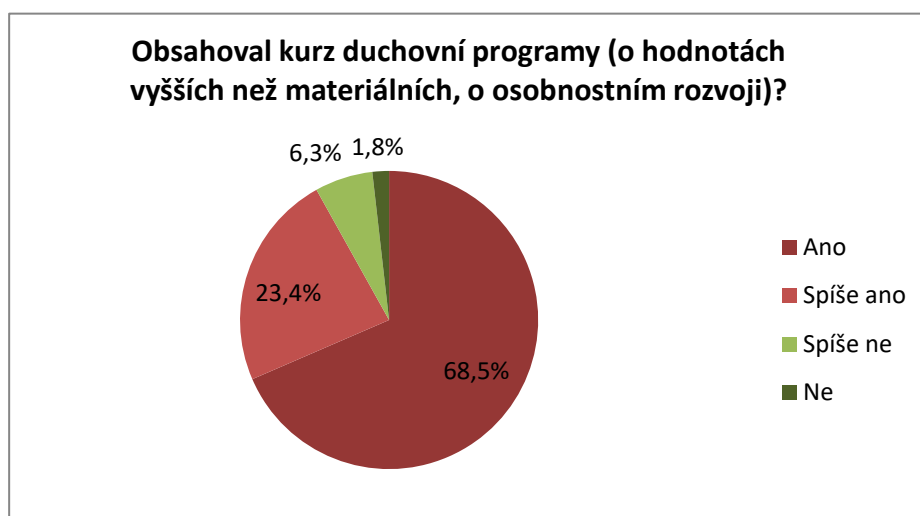
Jazykové vzdělávání tvořilo součást programu jen u 13 respondentů (11,7%). 98 respondentů (88,2%) potvrdilo, že se toto vzdělávání na kurzech nevyskytovalo.

Graf č. 13

16. Obsahoval kurz duchovní programy (o hodnotách vyšších než materiálních, o osobnostním rozvoji)?

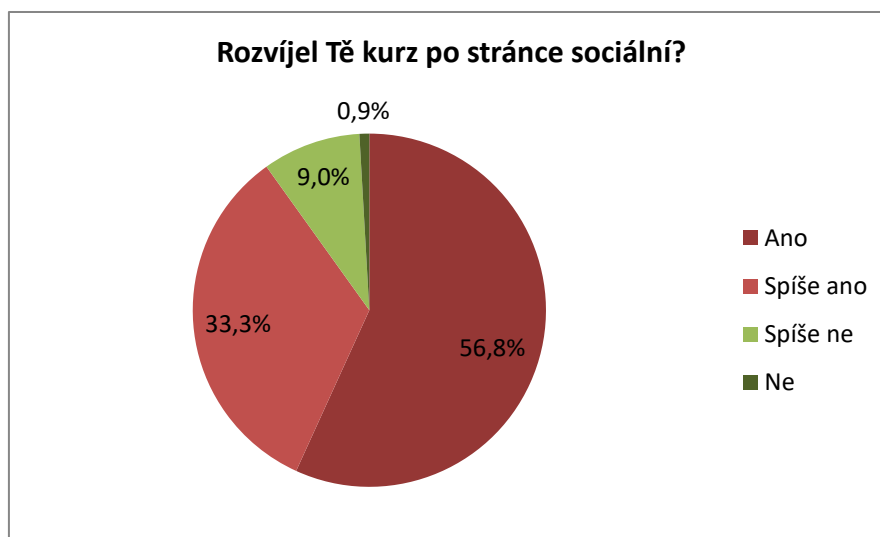
Duchovními programy prošlo 102 respondentů (91,9%). Těmito programy se nezabývalo jen 9 respondentů (8,1%) Duchovní výchova + psychická stránka + duševní zdraví

Graf č. 14

17. Rozvíjel Tě kurz po stránce sociální?

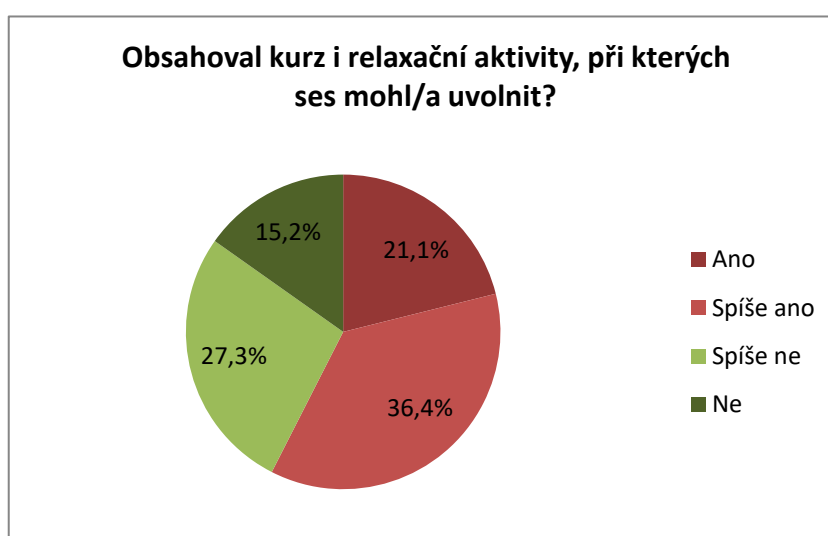
Pro harmonický rozvoj osobnosti je důležitý rozvoj sociální stránky člověka. Sociální rozvoj na kurzu zaznamenalo 100 respondentů (90,1%), nezaznamenalo jej 11 respondentů (9,09%).

Graf č. 15

18. Obsahoval kurz i relaxační aktivity, při kterých ses mohl/a uvolnit?

Na otázku ohledně relaxačních programů odpovědělo kladně 64 respondentů (57,5%) a záporně 47 respondentů (42,5%). V grafu vidíme velké procento odpovědí „Spíše ano“ a „Spíše ne“.

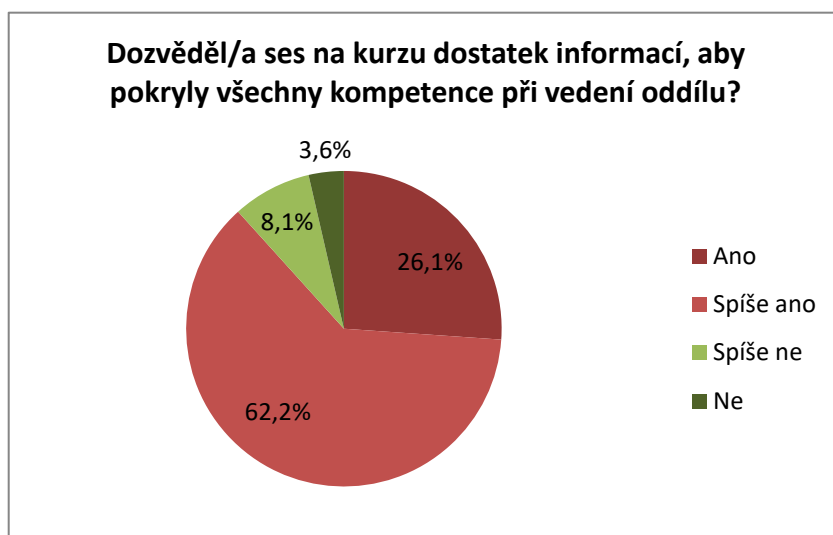

Graf č. 16

Sekce „Vzdělávání“

19. Dozvěděl/a ses na kurzu dostatek informací, aby pokryly všechny kompetence při vedení oddílu?

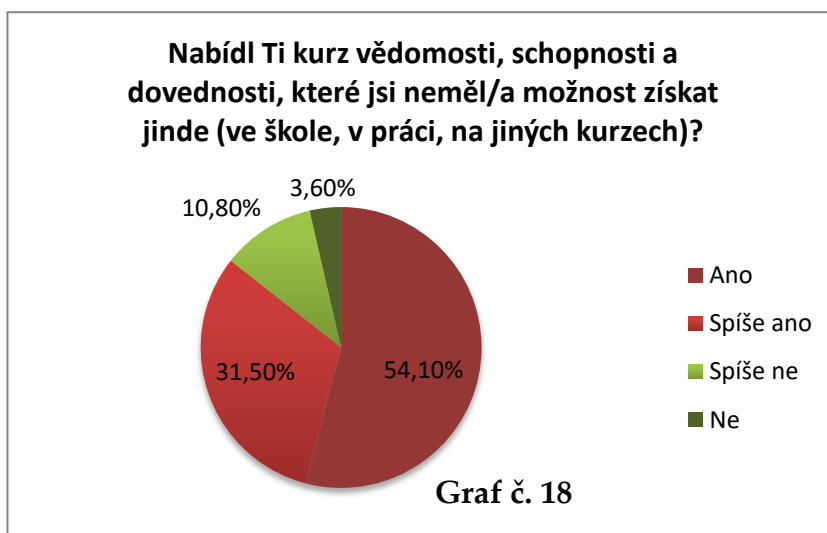
Naplnění potřeb + zvýšení znalosti K naplnění vzdělávacích potřeb a přijetí dostatečného množství informací došlo z většinového pohledu 98 respondentů (88,3%). Opačný názor vyjádřilo 13 respondentů (11,7%).

Graf č. 17

20. Nabídl Ti kurz vědomosti, schopnosti a dovednosti, které jsi neměl/a možnost získat jinde (ve škole, v práci, na jiných kurzech)?

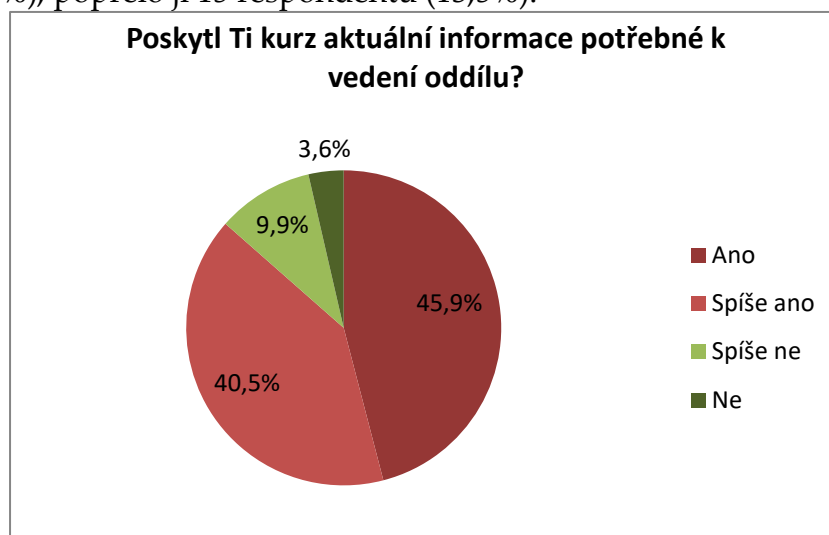
Tato otázka souvisí rozšiřováním již získaných poznatků, a s jejich jedinečností (na kurzu se dozvěděli poznatky, které jinde nezískali). 95 respondentů (85,6%) s tímto tvrzením souhlasí, 16 respondentů (14,4%) mohli získat tyto poznatky i na jiných místech.

Graf č. 18

21. Poskytl Ti kurz aktuální informace potřebné k vedení oddílu (např. informace ohledně aktualizací skautISu⁸, současné informace o hospodaření apod.)?

Je potřebné mít osvojené vědomosti, znalosti a dovednosti aktuální. Aktuálnost osvojovaných informací na kurzech potvrdilo 96 respondentů (86,1%), popřelo ji 15 respondentů (13,5%).

Graf č. 19

22. Očekáváš, že nabyté znalosti, schopnosti a dovednosti uplatníš i mimo skautskou organizaci?

Celých 75 respondentů (67,6%) na tuto otázku odpovědělo „Ano“, dalších 27 (24,3%) odpovědělo „Spíše ano“. Dohromady to dělá 91,9%, což značí utilitární zaměření respondentů. Jen 8 respondentů (7,2%) s tím spíše nesouhlasí a jen jediný člověk (0,9%) toto tvrzení rozhodně popřel.

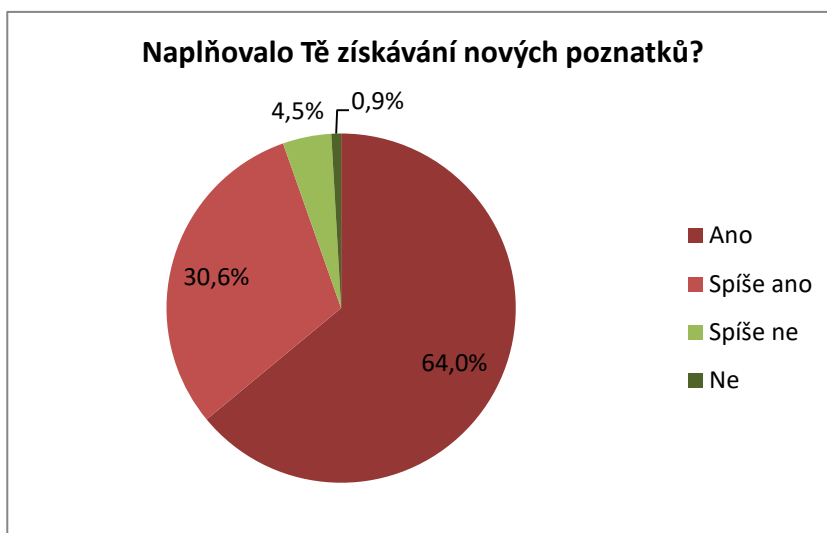

Graf č. 20

⁸ „skautIS“ je webový portál informačního systému Junáka, který „slouží k vedení seznamu členů, registraci, správě Google Apps, členských benefitů nebo třeba časopisů“ (Registrace, 2014),

23. Naplňovalo Tě získávání nových poznatků?

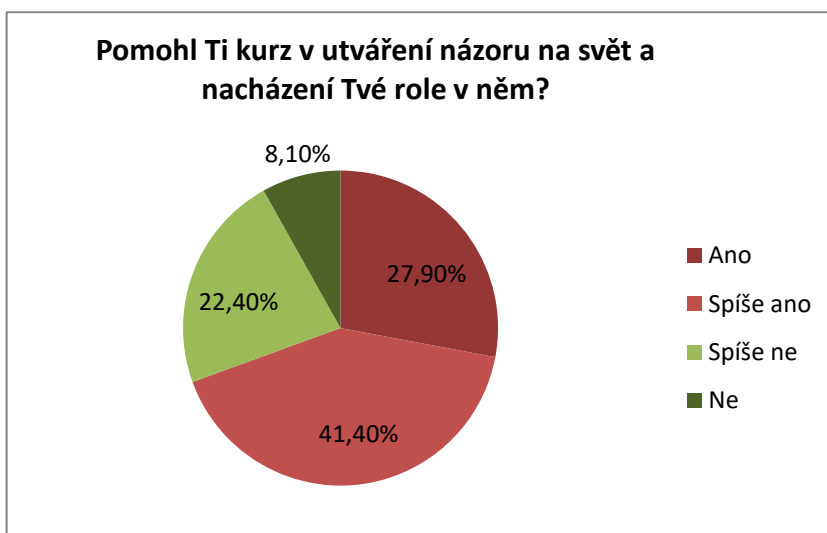
Pokud člověk cítí naplnění při nějaké činnosti, značí to o jeho seberealizaci. Získávání nových poznatků naplňovalo 105 respondentů (94,6%). Jen 6 respondentů (5,4%) shledalo získávání poznatků nenaplnující.

Graf č. 21

24. Pomohl Ti kurz v utváření názoru na svět a nacházení Tvé role v něm?

Získáváním informací si člověk stále utváří názor na okolní svět i na sebe a své role. Vůdcovský kurz v tomto pomohl 77 respondentům (69,3%), u ostatních 34 respondentů (31,5%) nevyvolal žádnou změnu.

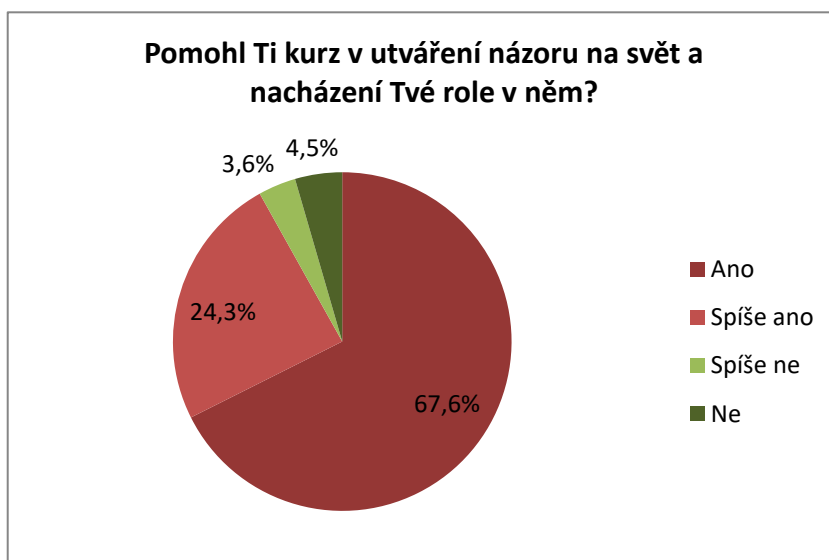

Graf č. 22

Sekce „Ostatní“

25. Cítil/a jsi na kurzu neformální atmosféru?

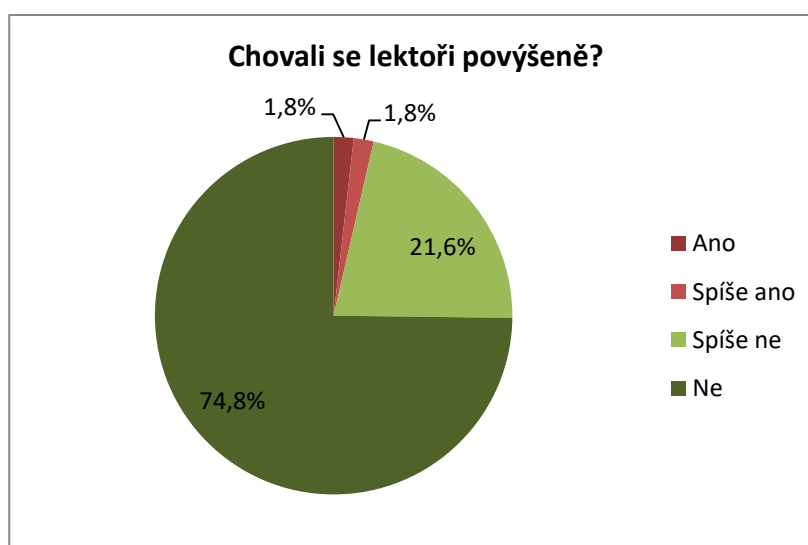
Neformálnost je jednou ze základních charakteristik zájmového vzdělávání dospělých (kapitola 2.2). Neformálnost pocítovalo 102 respondentů (91,9%), formální atmosféru pak 9 respondentů (8,1%).

Graf č. 23

26. Chovali se lektori povýšeně?

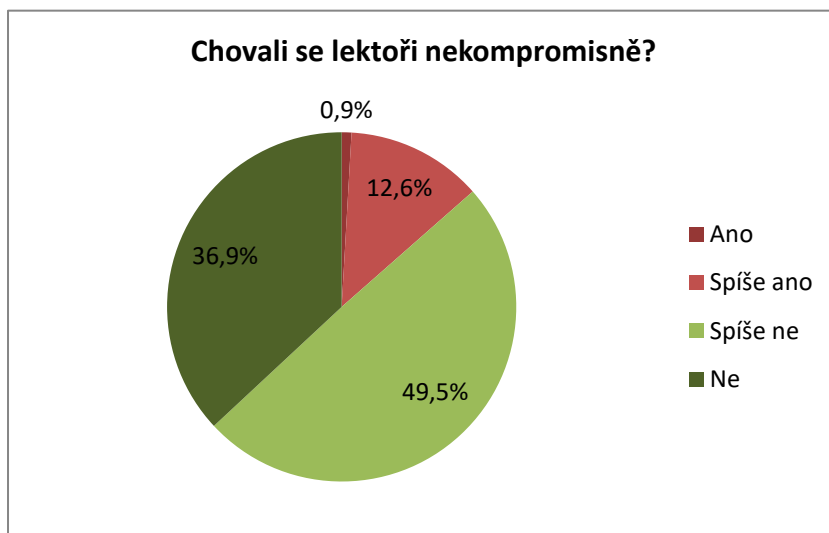
Vztah mezi lektory a účastníky je v zájmovém vzdělávání velice důležitý (kapitola 2.2). Odpovědi většiny respondentů podporují teorii partnerského vztahu mezi účastníky a lektory – 107 respondentů (96,4%) nepocítovalo ze strany lektorů povýšenost. Opačný názor mají 4 respondenti (3,6%).

Graf č. 24

27. Chovali se lektori nekompromisně?

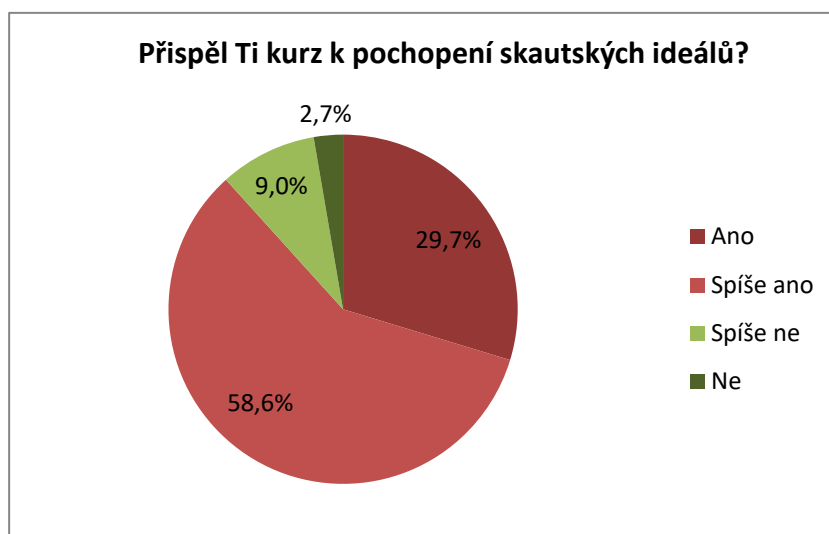
Dalším indikátorem partnerského vztahu mezi lektory a účastníky je schopnost diskuze a vzájemného učení. Nekompromisnost není na vůdcovských kurzech zřejmá – 96 respondentů (86,4%) ji na kurzu nevnímalo. Naopak 15 respondentů (13,5%) ji pociťovalo.

Graf č. 25

28. Přispěl Ti kurz k pochopení skautských ideálů?

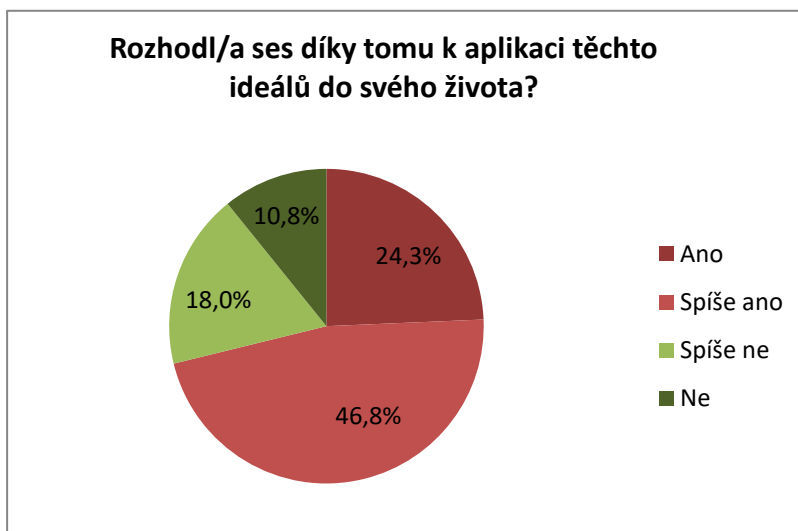
Skauting je založený na silných hodnotách (kap. 3.1). Předávají se skautské hodnoty a ideály i na vůdcovských kurzech? 98 respondentů (88,3%) má pocit, že ano. 13 respondentů (12,7%) má opačný pocit. Hodnoty, konzervační

Graf č. 26

29. Rozhodl/a ses díky tomu k aplikaci těchto ideálů do svého života?

Přijmutí ideálů do svého života souvisí s funkcí sociálně integrační a kontrolní a funkcí konzervační. Díky kurzu skautské ideály aplikovalo 79 respondentů (71,1%). Neaplikovalo je 32 respondentů (28,8%).

Graf č. 27

30. Poznal/a jsi na kurzu nové přátele?

Socializační a komunikativní funkce by se na vůdcovských kurzech měla také vyskytovat. Potvrdilo to 104 respondentů (93,7%), vyvrátilo 7 respondentů (6,3%).

„Informace“

31. Jsi:

a) finanční závislý na rodičích. 53,2%

b) finančně nezávislý/á? Tzn., že všechny své potřeby pokryješ ze svých příjmů⁹. 46,8%

V kapitole 1.1 jsem uvedla, že stanovení hranice dospělosti je velice složitá a individuální problematika. Pro skautský vůdcovský kurz je důležitá především formální hranice dospělosti (kap. 3.3.1). Ekonomická nezávislost je jedním z dalších faktorů, který napomáhá určení dospělosti. Z tohoto pohledu je 59 (53,2%) respondentů, kteří jsou finančně závislí na rodičích, ještě nedospělých, ostatních 52 (46,8%) dospělých. Ale jak jsem uvedla,

⁹ Čerpáno z CUMMUTA J. *The Myths & Realities of Achieving FINANCIAL INDEPENDENCE* [online].

dospělost je velice individuální. Proto jsem respondentů položila ještě následující otázku.

32. Považuješ se za dospělého člověka?

Jelikož je určení dospělosti složité, nechala jsem respondenty, aby sami posoudili, zda jsou dospělí. S ohledem na formální (kterou splňují všichni) a ekonomickou (kterou splňuje 46,8%) stránku dospělosti můžeme lépe posoudit, zda se jedná o dospělé účastníky zájmového vzdělávání. Je to deklarovaná hodnota, není měřená, ale orientačně ji můžeme použít. Dohromady 99 respondentů (89,2%) se prohlásilo za dospělé, zbylých 11 (10,8%) ne.

Graf č. 28

4.5 Interpretace dat

V předchozí kapitole jsme zjistili, jaké výsledky přineslo dotazníkové šetření a které charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých viděli respondenti na skautských vůdcovských kurzech. Nyní si získaná data interpretujeme vzhledem ke skautským vůdcovským kurzům. V textu budu odkazovat na data a otázky napsané v kapitole 4.4.

Jako první bych chtěla zmínit problematiku dospělých účastníků, tedy poslední otázku v dotazníku. Jak je popsáno v kapitole 1.1, určování **dospělosti** je velmi složitý a individuální proces. V této práci je dospělost určena dosažením formální dospělosti (18 let). Můžeme zde zařadit i schopnosti zodpovědnosti, protože absolvent vůdcovské zkoušky musí mít alespoň 1 rok praxi ve vedení oddílu, s čímž se pojí jisté zodpovědnosti (kapitola 3. 3. 1). Dále je znakem dospělosti ekonomická samostatnost (otázka č. 31). Ekonomicky samostatných je jen 46,8% respondentů, ale obecně se za dospělé deklarovalo skoro 90% respondentů. Pro účel výzkumu tedy považujeme respondenty za dospělé.

Základním požadavkem bylo určit, zda je skautské vzdělávání bráno jako **vzdělávání zájmové**, tedy jestli se odehrává ve volném čase, vychází ze zájmů člověka a jestli je v něm účast **dobrovolná**. Na otázky č. 1 a 3, které toto zjišťovaly, odpověděla dostatečná část respondentů kladně, čímž se potvrdil výskyt těchto charakteristik na vůdcovských kurzech. Respondenti považují část strávený na kurzu za volný čas. Je tento čas i efektivně strávený (otázka č. 2)? Respondenti si myslí, že ano. Skoro 100% souhlasí s otázkou efektivně stráveného času na kurzu. Otázka č. 4 směřovaná na **svobodu výběru** taktéž splnila podmínku 50% a ukázala, že si respondenti mohli kurz vybrat a nebyl jim nějakým způsobem nařízen či vybrán jinou osobou.

Na kurz přicházejí účastníci s různými **potřebami a zájmy**, které chtějí naplnit (kapitola 2.2). S tím souvisí uspokojení z naplnění individuálních

potřeb, uspokojení vzdělávacích potřeb (bavíme se o vzdělávací akci) či uspokojení potřeby získávání nových poznatků (otázky č. 5, 19 a 23). I tyto otázky překročily hranici 50%, takže je můžeme považovat za ověřené. K tomu můžu dodat už jen to, že skaut je organizace so dobrovolným členstvím, které může člen kdykoli zrušit (kapitola 3). Takže pokud by mu organizace neuspokojovala jeho potřeby, neměl by důvod v ní setrvávat.

Pestrost obsahu je dalším poznávacím znakem zájmového vzdělávání dospělých. Věnovaly se mu otázky č. 11 – 16, které se ptaly na jednotlivá odvětví. Kulturní vzdělávání, fyzický rozvoj, environmentální vzdělávání i duchovní výchova splňují požadované procento souhlasu, duchovní výchova i přes 90% (Graf č. 14). Požadavek nesplnilo vědeckotechnické a jazykové vzdělávání. Vysvětlení tohoto výsledku můžeme hledat v základních kamenech Junáka (kapitola 3.1) a v kompetenčním modelu vedoucího oddílu (Příloha č. 1). Zde je důvod velkého procenta u duchovní výchovy – je to jeden ze základních principů organizace. Dále je skautské vzdělávání vůdců zaměřeno na management, leadership, motivování či organizaci času. Zde můžeme zařadit i funkci **relaxační**, která požaduje relaxační programy, které jsou zaměřené na emoce, odpočinek či působení umění (otázka č. 18). I když výsledek procentuálně dosáhl pře 50 %, vzhledem k ostatním charakteristikám, cílům a funkcím se jedná o nízké číslo. Proč tomu tak je? Částečně by to mohlo být způsobeno tím, že ve vzdělávacím programu víkendových kurzů není místo pro odpočinkové aktivity. Naopak 50 % mohla tato funkce dosáhnout díky lesním kurzům, kde je časová dotace větší a zbývá tak místo pro tento typ aktivit (kapitola 3.3.1).

Utilitární či neutilitární? Takto by mohla znít otázka Šeráka a Knotové (kapitola 2.2). Podle výsledků výzkumu (konkrétně otázka č. 22) respondenti vnímají vůdcovské kurzy spíše utilitárně, tzn., že očekávají, že

nabyté znalosti, schopnost a dovednosti uplatní i mimo organizaci. V tomto výzkumu byl tedy potvrzen názor Knotové.

Další charakteristikou je **aktivita** (kapitola 2.2). Ta se projevuje už při vyhledávání vzdělávacích možností. Otázky č. 8, 9 a 10 byly zaměřeny na aktivitu přímo na kurzu. Respondenti se podle svého názoru aktivně účastnili programu a dokonce většina využila nabídky k zapojení do tvorby programu. S aktivitou souvisí i **zodpovědnost učícího se** (kapitola 2.2). Zde je zaměřena na zodpovědnost účastníka vybrat si pro sebe vhodný typ kurzu. S touto charakteristikou je spojena otázka č. 4 a nadpoloviční většina na ni odpověděla kladně. Budoucí skautští vůdcové si vyhledávají kurzy dle svých zájmů a potřeb.

Dalším znakem tohoto typu vzdělávání je **rovnoprávný vztah mezi lektorem a účastníkem**, tzn., že obě strany se učí navzájem a nikdo není postaven na vyšší pozici (kapitola 2.2). Otázky č. 26 a 27 potvrdily tuto charakteristiku i na skautských vůdčovských kurzech. V návaznosti na partnerský vztah jsem řešila i **neformálnost** kurzu (otázka č. 25). Na jedné straně to znamená, že účastník nezíská absolvováním kurzu žádný formální stupeň vzdělání, ale např. certifikát či osvědčení (kapitola 2.2), což vůdčovským kurzům odpovídá (kapitola 3.3.1). Na straně druhé je neformální atmosféra kurzu, což jedince motivuje (kapitola 2.2). Přes 90 % respondentů na tuto otázku odpovědělo kladně, což poukázalo na neformální charakter skautských kurzů.

Následující cíle a funkce spolu silně souvisí a navzájem se doplňují, takže je budu v následujících odstavcích interpretovat dohromady. Cílem každého vzdělávání by mě být **harmonický rozvoj** člověka (kap. 2.3, s. 20). Rozvoj fyzické, psychické a sociální stránky je zkoumán otázkami č. 12, 16 a 17. Dle dosažených procent jsou všechny tři stránky ověřené na skautských vůdčovských kurzech. Jsou to velice obecné pojmy a jsou obsaženy ve většině následujících témat.

Poznávací a dovednostní cíl vzdělávání a **cíl rozvoje schopností, znalostí a dovedností** je zřejmý (kapitola 2.3). Dotýkají se jej otázky č. 19, 20, 21 a 23. Žádný výsledek z těchto otázek neklesl pod 80 %. To značí, že poznávací cíl zájmového vzdělávání je i cílem vůdcovských kurzů.

S poznávacím a dovednostním cílem můžeme interpretovat i některé funkce: **všeobecně vzdělávací, kompenzační, popularizační, propagandistická, kvalifikační a inovační** (kapitola 2.3). Všechny tyto funkce souvisí se vzděláváním v zájmovém vzdělávání dospělých. Vyjmenovaných funkcí se týkají otázky 19, 20 a 21. Výsledky těchto otázek neklesly pod 80%, což značí přímou souvislost v těchto oblastech mezi zájmovým vzděláváním dospělých a vůdcovskými kurzy. Výsledky prokazují, že skautské kurzy napomáhají šíření poznatků (funkce všeobecně vzdělávací a popularizační) i že skautské kurzy poskytují jedinečné poznatky, které respondenti nezískali v jiných vzdělávacích zařízeních (funkce kompenzační). Na vůdcovských kurzech se přednášejí aktuální poznatky a díky tomu si na ně může účastník vytvořit názor (funkce propagandistická). To souvisí s funkcí inovační, kdy se staré informace nahrazují aktuálními. A funkce kvalifikační znamená, že kurz poskytuje poznatky využitelné i např. v práci.

Další okruh se týká hodnotového systému, který řeší otázky č. 16, 28 a 29. S těmito otázkami se pojí **hodnotový cíl a dotváření hodnot**, a funkce **sociálně integrační a kontrolní** (kapitola 2.3). Skauting je silně hodnotově orientovaný (kapitola 3.1), a proto se v něm tyto okruhy odrážejí velice silně. Zde se výsledky opět pohybují kolem 80% až 90%. Konkrétně se jedná o cíl dotváření hodnot, funkci konzervační a sociálně integrační a kontrolní. Hodnoty a ideály skautingu se silně projevují i ve skautském vzdělávání (grafy č. 14, 26 a 27). Kurzy zahrnují i duchovně směřované aktivity (dotváření hodnot), tím předávají skautské

ideály další generaci (funkce konzervační) a zároveň integruje účastníky do skautské organizace (funkce sociálně integrační a kontrolní).

Zlepšení **zvládnutí sociálních rolí** je dalším cílem zájmového vzdělávání dospělých (otázky č. 6, 17 a 24). Kurzy jsou určeny pro získání kompetencí k výkonu specifické role vůdce oddílu. Přes 70 % respondentů potvrdilo, že kurz jim pomohl v přijetí této role. O několik procent méně má souhlas s otázkou týkající se obecné role ve světě – funkci **světonázorovou** naplňují skautské kurzy o něco méně, ale stále je nad hranicí 50%.

Tento odstavec se týká sociální komunikace (otázky č. 17 a 30) a souvisí s cílem **podpory sociální komunikace** a funkce **komunikativní**. 90% respondentů si myslí, že se na kurzu sociálně rozvíjeli a přes 90 % respondentů potvrdilo, že si na kurzu našlo nové přátele – poznali jedince se stejnými zájmy (funkce komunikativní).

Poslední odstavec se týká **seberealizace** (kapitola 2.3). Konkrétně se na otázku seberealizace ptá otázka č. 7, ale pomoci si můžeme i jinými otázkami, např. 3, 5 či 23. Na otázku č. 7 odpovědělo kladně skoro 80% respondentů. Pokud vezmeme v úvahu doplňující otázky, které kladně ohodnotil vysoký počet respondentů (grafy č. 3, 5, 23), uznáme, že skautské vůdcovské kurzy seberealizaci rozhodně podporují.

4.6 Diskuze

Výsledky výzkumu mohou být diskutabilní, jelikož nevím, jak velký vzorek z celkové populace byl zkoumán. Neozvali se mi zástupci všech oslovených kurzů, odpověděla mi polovina. Z toho můžeme usuzovat, že celková populace je přibližně dvakrát větší než zkoumaný vzorek.

Také určení dospělosti je velice nejasné a individuální. K charakteristikám, které jsem vypsala v kapitole 4.4, bych ještě mohla přiřadit dokončený biologický vývoj. Člověk ukončuje tělesný vývoj mezi 16.

a 20. rokem života (Vágnerová, 2000, s. 324). To by mohlo podpořit pohlížení na plnoleté skautské vedoucí jako na dospělé.

Při tvorbě dotazníku se vloudila malá chyba. Devátá otázka se ptá, jestli měl respondent možnost zapojit se do tvorby programu. Následující otázka měla být určená pro ty, kteří v osmé otázce odpověděli „Ano“ nebo „Spíše ano“. Bohužel v nastavení zůstala tato otázka jako povinná, takže ji museli vyplnit i ti, kteří předchozí otázce odpověděli záporně. Ale v Interpretaci dat jsem se snažila vypočítat reálný počet respondentů, kteří měli možnost zapojit se do programu, ale nevyužili toho.

Dále bych se chtěla zmínit opět o deváté otázce, a tentokrát k ní přidám i otázku č. 18. Překvapily mě odpovědi na tyto otázky, předpokládala jsem, že souhlasných odpovědí zde bude více. Zamyslela jsem se nad tím, co to mohlo způsobit. Vrátila jsem se k typům kurzů – víkendový a lesní (kapitola 3.3.1). Jelikož je na víkendovém kurzu potřeba předat velké množství informací (Příloha č. 1) v omezeném krátkém čase, pravděpodobně nezbývá čas na iniciativu účastníků ani na odpočinkové relaxační programy.

V této kapitole jsem se snažila vymezit a podiskutovat problematičtější části mé práce. Pokud bych výzkum opakovala, zeptala bych se respondentů, jaký typ kurzu navštívili, a docílila bych toho, že by získaná data nebyla zkreslená.

ZÁVĚR

Tématem této práce bylo zájmové vzdělávání dospělých v souvislosti se skautskými vůdcovskými kurzy. Cílem práce bylo popsat charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých, které naplňují skautské vůdcovské kurzy.

V teoretické části jsme popsali základní fakta o zájmovém vzdělávání dospělých. Dále jsme si v této části popsali skautskou organizaci a systém skautského vzdělávání. Empirická část byla zaměřena na průběh a výsledky dotazníkového šetření mezi absolventy skautských vůdcovských kurzů z let 2016 a 2017. Získaná data jsme analyzovali a interpretovali.

Díky výsledkům výzkumu zde můžeme odpovědět na výzkumnou otázku, která zní: Jaké charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání se vyskytují na skautských vůdcovských kurzech? Výsledky dotazníkového šetření (kapitola 4.4) a Interpretace dat (kapitola 4.5) nám na tuto otázku odpověděly jasně. Nejvyšší procento souhlasu absolventů kurzů získaly charakteristiky volného času a efektivně využitého času, vysoké procento souhlasu můžeme také pozorovat např. u aktivity a duchovních programů. Pod hranici 50% se dostalo jen vědeckotechnické a jazykové vzdělávání. Kromě těchto dvou znaků dosáhly všechny charakteristiky, cíle a funkce nadpolovičního souhlasu.

Všechny znaky zájmového vzdělávání jsme popsali v teoretické části, následně ověřili kvantitativním výzkumem a interpretovali získaná data. Můžeme tedy říct, že cíle práce, popsat charakteristiky, cíle a funkce zájmového vzdělávání dospělých, které naplňují skautské vůdcovské kurzy, bylo dosaženo.

LITERATURA A ZDROJE

1. Baden-Powell, O. (2015). *Zrcadlo mého srdce – vlastní životopis lady Olave Baden-Powell*. Praha: TDC.
2. Bartoňková, H. (2010). Zájmové vzdělávání a rozvoj klíčových kompetencí. In E. Lukáč, I. Pirohová (eds.) *Vzdelávanie dospelých v poznatkovo orientovanej spoločnosti*. (s. 120 – 128). Prešov: filozofická fakulta Prešovskej univerzity.
3. Beneš, M. (2003). *Andragogika – teoretické základy*. Praha: Eurolex Bohemia.
4. Cummuta, J. *The Myths & Realities of Achieving financial independence*. Citováno 12. března 2018. Dostupné z:
<http://www.nightingale.com/articles/the-myths-realities-of-achieving-financial-independence/>
5. *Čekatelská zkouška*.(2014). Citováno: 1. března 2018. Dostupné z
<https://krizovatka.skaut.cz/organizace/vzdelavani/vzdelavaci-system/777-nova-cekatelska-zkouska>
6. *Český skauting*. (2003). Citováno: 22. března 2018. Dostupné z:
<http://www.skaut.org/skauting.cr.php>
7. Dočekal, J. & kol (2018). *Skautský grafický manuál*. Citováno 12. března 2018. Dostupné z:
<https://drive.google.com/file/d/0B0HLp9pptKtnUllnaEJVal9sVHc/view>
8. *Doporučení o vzdělávání a učení dospělých*. (2016). Francie: UNESCO.
9. *Doporučená osnova projektu lesní akce*. (2017). Citováno 12. března 2018. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/412-for-projekt-lesni-akce?autologin=1>
10. Giddens, A. (2013). *Sociologie (6. edice)*. Praha: Argo.

11. Hartl, P. (1999). *Kompendium pedagogické psychologie dospělých*. Praha: Karolinum.
12. Chrástka, M. & I. Kočvarová. (2015). *Kvantitativní metody sběru dat v pedagogických výzkumech*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati.
13. Jíra, O., Rampouchová, J. & V. Veselý. (2004). *Základy lektorské práce*. Praha: IDM MŠMT.
14. Jochmann, V. (1992). *Výchova dospělých – andragogika. Varia sociologica et andragogica*. Olomouc: Univerzita Palackého.
15. Knotová, D. (2006). Neformální zájmové vzdělávání dospělých ve volném čase. In M. Rabušicová a kol. (eds.) *Studia paedagogica. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. (s. 67 – 77). Brno: Masarykova univerzita.
16. Kohoutek, R. (2009). *Zájmy, potřeby a hodnotové orientace člověka*. Citováno 23. Ledna 2018. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0912/zajmy-a-hodnotove-orientace-cloveka>
17. Krystoň, M. a kol. (2011). *Zájmové vzdelávanie dospelých*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB Banská Bystrica.
18. Kubíková, P. & kol. (2014). *Skautské odkazy*. Praha: TDC.
19. Kupcová, V. (2014). *Zájmové vzdelávanie dospelých z aspektu kvality*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Pedagogická fakulta.
20. Langer, T. & Z. Palán. (2008). *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského.
21. Mahdalová, T. (2015). *Abraham Maslow a teorie seberealizace*. Citováno 20. března 2018. Dostupné z: <http://www.opsychologii.cz/clanek/154-abraham-maslow-a-teorie-seberealizace/>
22. Mocker, D. & G. Spear. (1982). *Lifelong learning: formal, nonforma, informal and self.directed*. Ohio: The National Center for Research in

- Vocational Education The Ohio State University. Citováno: 20. února 2018. Dostupné z: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED220723.pdf>
23. MŠMT.(2001). *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha*. Praha: Tauris.
24. Nakonečný, M. (1996). *Motivace lidského chování*. Praha: Academia.
25. Neuheils, L. (2016). *Nové logo je tady!*. Citováno: 20. února 2018.
Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/zpravodajstvi/2642-nove-logo-je-tady>
26. Neuwirthová, B. (2017). *Vůdcovská zkouška: příručka nejen k přípravě na vůdcovskou zkoušku*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum.
27. Palán, Z. (2002). *Základy andragogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, Citováno 5. března 2018. Dostupné z:
<http://files.valdesi.webnode.sk/200000056-ab6edac695/Z.%20Pal%C3%A1n%20-%20Zaklady%20andragogiky.pdf>
28. Průcha, J. (2014). *Andragogický výzkum*. Praha: Grada.
29. Průcha, J. & J. Veteška. (2012). *Andragogický slovník*. Praha: Grada.
30. Punch, K. F. (2008). *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál.
31. *Rádcovský kurz*. (2014). Citováno: 5. března 2018. Dostupné z:
<https://krizovatka.skaut.cz/organizace/vzdelavani/vzdelavaci-system/1003-radcovsky-kurz>
32. *Registrace*. (2014). Citováno: 15. března 2018. Dostupné z:
<https://krizovatka.skaut.cz/stredisko/registrace?autologin=1>
33. Růžičková, M. (2014). *Ostatní vzdělávací akce*. Citováno: 15. března 2018. Dostupné z:
<https://krizovatka.skaut.cz/organizace/vzdelavani/vzdelavaci-system/dalsi-typy-vzdelavani?autologin=1>

34. *Řád pro vzdělávání činovnic a činovníků.* (2017). Citováno: 20. března 2018. Dostupné z: file:///E:/Documents/%C5%A0KOLA%20-%20UPOL/BAKAL%C3%81%C5%98KA/skaut%20zdroje/1500910900_rad_pro_vzdelavani_2017.pdf.
35. *Skautské pojmy.* Citováno: 8. února 2018. Dostupné z: <http://skaut.zamberk.cz/skautske-pojmy/>.
36. *Skautský program.* (2018). Citováno: 9. března 2018. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/skautsky-program>.
37. Šerák, M. (2009). *Zájmové vzdělávání dospělých.* Praha: Portál.
38. Šerák, M. (2010). Nové perspektivy zájmového vzdělávání dospělých. In E. Lukáč, I. Pirohová (eds.) *Vzdelávanie dospelých v poznatkovo orientovanej spoločnosti.* (s. 114 – 119). Prešov: filozofická fakulta Prešovskej univerzity.
39. Tlapová, A. (2016). *Fitky pro fyzický rozvoj.* Citováno: 12. března 2018. Dostupné z: <https://www.teeppek.cz/radcuju/databaze-her/teepkovy-hry/1065-fitky-pro-fyzicky-rozvoj?autologin=1>.
40. Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří.* Praha: Portál.
41. Veteška, J. (2016). *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých.* Praha: Portál.
42. Voňavková, V. a kol. (2006). *Skauting – tematické číslo: Tichou poštou.* Praha: TDC.
43. *Vůdcovská zkouška.* (2014). Citováno: 20. února 2018]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/organizace/vzdelavani/vzdelavaci-system/779-nova-vudcovska-zkouska>
44. *Vůdcovská zkouška (kurz).* (2014). Citováno 22. března 2018. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/organizace/vzdelavani/poradame-vzdelavaci-akci/jak-na-organizaci-vzdelavaci-akce/1027-vudcovska-zkouska>

45. *Vzdělávací systém.* (2014). Citováno: 20. února 2018. Dostupné z:
<https://krizovatka.skaut.cz/organizace/vzdelavani/vzdelavaci-system>
46. *Zajímavá fakta a čísla.* (2018). Citováno 12. března 2018. Dostupné z:
<https://www.skaut.cz/skauting/o-skautingu/fakta-cisla>.
47. *Základní fakta o světovém skautingu.* (2003). Citováno 15. března 2018.
Dostupné z: <http://www.skaut.org/skauting.svet.php>
48. *Zdravotnický kurz.* (2014). Citováno: 15. března 2018. Dostupné z:
<https://krizovatka.skaut.cz/organizace/vzdelavani/vzdelavaci-system/1004-zdravotnicky-kurz>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 – Didaktický trojúhelník, s. 19

Obrázek č. 2 – Význam zájmového vzdělávání dospělých, s. 21

Obrázek č. 3 – Skautský znak, s. 25

Obrázek č. 4 – Skautské logo, s. 25

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 - Považuješ účast na skautském kurzu za aktivitu odehrávající se ve Tvém volném čase?, s. 35

Graf č. 2 - Pokud jsi v předchozí otázce odpověděl/a "Ano" nebo "Spíše ano", odpověz i na tuto otázku. Považuješ účast na kurzu za aktivně využitý volný čas?, s. 36

Graf č. 3 - Vyhledal/a jsi vůdcovský kurz z vlastní iniciativy?, s. 36

Graf č. 4 - Vybral/a sis vůdcovský kurz na základě svých zájmů (zaměření kurzu, víkendový kurz, kurz s letním během apod.)?, s. 37

Graf č. 5 - Pociťoval/a jsi po absolvování kurzu spokojenost sám/sama se sebou?, s. 37

Graf č. 6 - Pomohl Ti kurz v přijetí role vůdce/vůdkyně oddílu?, s. 38

Graf č. 7 - Podpořil Tě kurz v Tvé vlastní seberealizaci ve skautské organizaci?, s. 38

Graf č. 8 - Zapojoval/a ses aktivně do aktivit a programů?, s. 39

Graf č. 9 - Zahrnoval kurz aktivity zaměřené na povědomí o současné kultuře a společnosti (co se kolem Tebe děje)?, s. 39

Graf č. 10 - Zahrnoval kurz aktivity zaměřené na fyzický rozvoj účastníků?, s. 40

Graf č. 11 - Zabývali jste se na kurzu i environmentálními otázkami (spojení člověka, společnosti a přírody, odpovědnost za přírodu)?, s. 40

Graf č. 12 - Zahrnoval kurz informace o současné vědě a technice?, s. 41

Graf č. 13 - Zabývali jste se jazykovým vzděláváním?, s. 41

Graf č. 14 - Obsahoval kurz duchovní programy (o hodnotách vyšších než materiálních, o osobnostním rozvoji)?, s. 42

Graf č. 15 - Rozvíjel Tě kurz po stránce sociální?, s. 42

Graf č. 16 - Obsahoval kurz i relaxační aktivity, při kterých ses mohl/a uvolnit?, s. 43

Graf č. 17 - Dozvěděl/a ses na kurzu dostatek informací, aby pokryly všechny kompetence při vedení oddílu?, s. 43

Graf č. 18 - Nabídl Ti kurz vědomosti, schopnosti a dovednosti, které jsi neměl/a možnost získat jinde (ve škole, v práci, na jiných kurzech)?, s. 44

Graf č. 19 - Poskytl Ti kurz aktuální informace potřebné k vedení oddílu (např. informace ohledně aktualizací skautISu, současné informace o hospodaření apod.), s. 44

Graf č. 20 - Očekáváš, že nabyté znalosti, schopnosti a dovednosti uplatníš i mimo skautskou organizaci?, s. 45

Graf č. 21 - Naplňovalo Tě získávání nových poznatků?, s. 45

Graf č. 22 - Pomohl Ti kurz v utváření názoru na svět a nacházení Tvé role v něm?, s. 46

Graf č. 23 - Cítil/a jsi na kurzu neformální atmosféru?, s. 46

Graf č. 24 - Chovali se lektoři povýšeně?, s. 47

Graf č. 25 - Chovali se lektoři nekompromisně?, s. 47

Graf č. 26 - Přispěl Ti kurz k pochopení skautských ideálů?, s. 48

Graf č. 27 - Rozhodl/a ses díky tomu k aplikaci těchto ideálů do svého života?, s. 48

Graf č. 28 - Považuješ se za dospělého člověka?, s. 49

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Charakteristiky zájmového vzdělávání dospělých

Tabulka č. 2 – Cíle zájmového vzdělávání dospělých

Tabulka š. 3 – Funkce zájmového vzdělávání dospělých

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Skautský kompetenční model

Příloha č. 2: Dotazník

Příloha č. 1: Skautský kompetenční model

Komunikace	Plánování a organizování	Prevence a zvládání krizových situací	Práce v týmu a vedení	Sebereflexe a seberozvoj	Rozvoj dětí a dospělých	Skauting
Získávání informací	Analýza současného stavu	Jednání v souladu s právem	Koordinace práce	Náhled na sebe	Osobní přístup	Poslání a principy hnutí
Předávání informací	Práce s cíli	Řízení rizika	Leadership	Rozvoje osobní cíle	Rozvoj skupiny	Skautská metoda
Komunikační styly a kanály	Volba prostředku	Zajištění bezpečnosti	Získávání členů	Přijímání zpětné vazby	Metody a formy rozvoje	Metodické nástroje Junáka
Verbální a neverbální projev	Sestavení časového plánu	Řešení krizových situací	Práce s motivací	Sebeřízení	Poskytování zpětné vazby	Junák jako organizace
	Vyhodnocení plánu	Zdravověda	Spolupráce	Unikátní odbornost	Vlastní příklad	Skautské dovednosti
	Hospodaření		Budování vztahů		Sledování rozvoje	Administrativa

Zdroj: Řád pro vzdělávání činovnic a činovníků (2017, příloha A).

Příloha č. 2: Dotazník

Milá skautská sestro, milý skautský bratře,

mé jméno je Sněhurka (Anna Macíčková) a jsem vedoucí dívčího oddílu v Mořkově a také jsem studentkou oboru Sociologie - Andragogika na Univerzitě Palackého v Olomouci. Pracuji na bakalářské práci na téma "Skautský vůdcovský kurz jako součást zájmového vzdělávání dospělých". Mým cílem je zjistit, jaké charakteristiky zájmového vzdělávání dospělých naplňují skautské vůdcovské kurzy.

Proto Tě prosím o pár minut Tvého času, které bys mohl/a věnovat vyplnění tohoto dotazníku, a pomoci mi tak dokončit mé několikaměsíční úsilí!

Tento dotazník je anonymní, nikdo nebude vědět, že to jsou Tvé odpovědi. Prosím odpovídej pravdivě podle svých zkušeností.

Díky za Tvou obětavost!

Sněhurka

Vůdcovský kurz

1. Považuješ účast na skautském kurzu za aktivitu odehrávající se ve Tvém volném čase?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

2. Pokud jsi v předchozí otázce odpověděl/a "Ano" nebo "Spíše ano", odpověz i na tuto otázku. Považuješ účast na kurzu za aktivně využitý volný čas?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

3. Vyhledal/a jsi vůdcovský kurz z vlastní iniciativy?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

4. Vybral/a sis vůdcovský kurz na základě svých zájmů (zaměření kurzu, víkendový kurz, kurz s letním během apod.)?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

5. Pociťoval/a jsi po absolvování kurzu spokojenost sám/sama se sebou?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

6. Pomohl Ti kurz v přijetí role vůdce/vůdkyně oddílu?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

7. Podpořil Tě kurz v Tvé vlastní seberealizaci ve skautské organizaci?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Aktivity

8. Zapojoval/a ses aktivně do aktivit a programů?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

9. Měl/a jsi možnost podílet se na tvorbě programu (např. fitkou)?

- Ano
- Ne

10. Využil/a jsi této příležitosti?

- Ano
- Ne

11. Zahrnoval kurz aktivity zaměřené na povědomí o současné kultuře a společnosti (co se kolem Tebe děje)?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

12. Zahrnoval kurz aktivity zaměřené na fyzický rozvoj účastníků?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

13. Zabývali jste se na kurzu i environmentálními otázkami (spojení člověka, společnosti a přírody, odpovědnost za přírodu)?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

14. Zahrnoval kurz informace o současné vědě a technice?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

15. Zabývali jste se jazykovým vzděláváním?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

16. Obsahoval kurz duchovní programy (o hodnotách vyšších než materiálních, o osobnostním rozvoji)?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

17. Rozvíjel Tě kurz po stránce sociální?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

18. Obsahoval kurz i relaxační aktivity, při kterých ses mohl/a uvolnit?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Vzdělávání

19. Dozvěděl/a ses na kurzu dostatek informací, aby pokryly všechny kompetence při vedení oddílu?

- Ano

- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

20. Nabídl Ti kurz vědomosti, schopnosti a dovednosti, které jsi neměl/a možnost získat jinde (ve škole, v práci, na jiných kurzech)?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

21. Poskytl Ti kurz aktuální informace potřebné k vedení oddílu (např. informace ohledně aktualizací skautISu, současné informace o hospodaření apod.)?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

22. Očekáváš, že nabyté znalosti, schopnosti a dovednosti uplatníš i mimo skautskou organizaci?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

23. Naplňovalo Tě získávání nových poznatků?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

24. Pomohl Ti kurz v utváření názoru na svět a nacházení Tvé role v něm?

- Ano

- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Ostatní

25. Cítil/a jsi na kurzu neformální atmosféru?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

26. Chovali se lektoři povýšeně?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

27. Chovali se lektoři nekompromisně?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

28. Přispěl Ti kurz k pochopení skautských ideálů?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

29. Rozhodl/a ses díky tomu k aplikaci těchto ideálů do svého života?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

30. Poznal/a jsi na kurzu nové přátele?

- Ano
- Ne

Informace

31. Jsi:

- Finančně závislý/á na rodičích?
- Finančně nezávislý/á? Tzn., že všechny své potřeby pokryješ ze svých příjmů.

32. Považuješ se za dospělého člověka?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne